

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Казкотерапія як метод педагогічного впливу на особистість дитини дошкільного віку

Автор

Науковий керівник / Експерт

Цупренко А.О.**Цуканова Н. М.**

підрозділ

кафедра дошкільної та початкової освіти

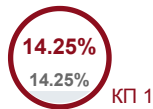
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

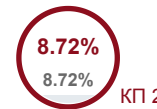
Заміна букв		0
Інтервали		0
Мікропробіли		5
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		83

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

10140

Кількість слів

107423

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	Колір тексту
1	http://nbuv.gov.ua/node/5978	119	1.17 %
2	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16126/Taranenko_pedfak_2021.pdf?sequence=1	83	0.82 %
3	Флск_2021_053_ЧерепанськаД.С._(2)_(копія) 7/11/2024 Ukrainian national aviation university (Ukrainian national aviation university)	80	0.79 %
4	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16126/Taranenko_pedfak_2021.pdf?sequence=1	79	0.78 %

5	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16126/Taranenko_pedfak_2021.pdf?sequence=1	75	0.74 %
6	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16126/Taranenko_pedfak_2021.pdf?sequence=1	56	0.55 %
7	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16126/Taranenko_pedfak_2021.pdf?sequence=1	50	0.49 %
8	http://www.dnzromashka.rv.ua/index.php/novini-ta-ogoloshennya/130-ripka	49	0.48 %
9	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16126/Taranenko_pedfak_2021.pdf?sequence=1	45	0.44 %
10	Хомин_Мицько.doc 12/2/2018 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (VSPNU)	37	0.36 %

з домашньої бази даних (0.00 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-----------	--

з програми обміну базами даних (1.52 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Флск_2021_053_ЧерепанськаД.С._(2)_(копия) 7/11/2024 Ukrainian national aviation university (Ukrainian national aviation university)	117 (5)	1.15 %
2	Хомин_Мицько.doc 12/2/2018 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (VSPNU)	37 (1)	0.36 %

з Інтернету (12.73 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/16126/Taranenko_pedfak_2021.pdf?sequence=1	947 (48)	9.34 %
2	http://nbuv.gov.ua/node/5978	172 (4)	1.70 %
3	http://www.dnzromashka.rv.ua/index.php/novini-ta-ogoloshennya/130-ripka	79 (2)	0.78 %
4	http://4ua.co.ua/pedagogics/xb2bd68a4d53b88521316d27_0.html	42 (2)	0.41 %
5	https://city-lviv.in.ua/51423/	22 (2)	0.22 %
6	http://8ref.com/5/referat_53432.html	17 (1)	0.17 %
7	https://kid.sumy.ua/?p=6801	12 (2)	0.12 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
------------------	-------	---------------------------------------

70

Цупренко Анастасія Олександрівна

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІСТЬ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ КАЗКОТЕРАПІЇ

1. Поняття та сутність особистості дитини дошкільного віку

Вступ до підрозділу. Цей підрозділ присвячений теоретичному обґрунтуванню поняття особистості дитини дошкільного віку. Адже розуміння особливостей формування особистості в цьому віці є ключовим для ефективного застосування казкотерапії. Ми розглянемо основні психологічні аспекти розвитку особистості дошкільника, а також визначимо тотожності особистості, на якій найбільше ефективно впливає казкотерапія.

Основні поняття:

1. Особистість: Це динамічна система психологічних властивостей людини, що визначають її індивідуальність, відносини з іншими людьми та світом, а також її поведінку.

2. Дошкільний вік: Це період дитинства від 3 до 6-7 років, який характеризується інтенсивним фізичним, розумовим і соціальним розвитком.

3. Особистість дитини дошкільного віку: Це індивідуальна сукупність психологічних якостей дитини, що формуються в процесі взаємодії з оточенням і виявляються в її діяльності, спілкуванні та ставленні до себе та інших людей.

Особистість дитини дошкільного віку - це динамічна система, яка постійно розвивається і змінюється. Казка, як засіб виховання і навчання, відіграє важливу роль у формуванні особистості дитини. Вона допомагає дитині пізнати себе і навколишній світ, розвиває її емоційну, соціальну і когнітивну сфери, а також сприяє формуванню моральних цінностей [2, с.77].

Формування особистості - становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили розвитку, яке відбувається також у процесі розвитку її інтересів, потреб.

Сутність особистості дошкільника полягає у поєднанні психічних і поведінкових проявів, які розвиваються під впливом зовнішніх (соціальне середовище, сім'я, дитячий садок) та внутрішніх (генетика, темперамент, індивідуальні задатки) факторів. На цьому етапі закладаються основи таких особистісних характеристик, як самосвідомість, здатність до співпереживання, ініціативність, впевненість у собі та інтерес до навколишнього світу [1, с.18-19].

Формування емоційної сфери це дуже важливий етап для розвитку емоційного інтелекту. Діти дошкільного віку активно вчаться розпізнавати та називати свої емоції, розуміти почуття інших, що дозволяє їм формувати навички емпатії та емоційної чутливості. Від того, наскільки дитина навчиться керувати своїми емоціями, залежатиме її соціальна адаптація у подальшому.

Дошкільники активно взаємодіють із дорослими та однолітками, набуваючи досвід комунікації та співпраці. У цей період формуються перші уявлення про дружбу, справедливість, повагу та взаємодопомогу. Саме у цей час дитина вчиться дотримуватись соціальних норм і правил [3].

Також надважливим аспектом особистості дошкільника є мотивація до пізнання світу, що формується на основі інтересу до нового та допитливості. Позитивні емоції від успіхів у навчанні та гримотивують дитину до подальших зусиль, формуючи впевненість у собі та ініціативність.

У дошкільному віці діти засвоюють базові цінності, які вони переймають від батьків, вихователів та інших значущих дорослих.

Цьстосується уявлень про "добре" і "погане", що сприяє розвитку моральної самосвідомості дитини [10, с.416].

Дошкільники активно розвивають фантазію та уяву, що впливає на формування гнучкості мислення і здатності до творчого підходу у вирішенні завдань. Ігрова діяльність, яка є основною в цьому віці, дозволяє дитині "програвати" різні ситуації, пробувати різні соціальні ролі та розвивати уяву.

Дошкільний вік - це час розвитку перших навичок самоконтролю та цілеспрямованості.

Дитина вчиться підпорядковувати свої бажання вимогам дорослих, правилам гри, вчиться чекати, долати перешкоди, що є важливими якостями для її подальшого навчання та соціалізації [17, с.160].

Особистість дитини дошкільного віку має низку специфічних рис, які зумовлені як її природними потребами та інтересами, так і особливостями емоційного та соціального розвитку на цьому етапі. У цей період відбувається інтенсивне формування основних структур психіки та перших уявлень дитини про себе, що, своєю чергою, впливає на її сприйняття світу та взаємодію з ним.

Розуміння сутності особистості дошкільника вимагає врахування того, як дитина починає сприймати свої можливості, вчиться регулювати поведінку і взаємодіяти з оточенням.

Однією з ключових характеристик особистості дошкільника є стрімке формування емоційної сфери. У

цьому віці діти тільки починають сягати своєї емоції, дізнаватися про те, як вони виникають, і поступово вчаться керувати ними. Важливу роль у цьому процесі відіграє сім'я, оскільки саме через близьких дорослих дитина отримує перший досвід емоційної підтримки, наслідком якого є вираження почуттів, що дозволяє їй будувати свої перші емоційні зв'язки. Таким чином, дошкільний вік є періодом, коли формується здатність до співпереживання та емпатії, які надалі впливатимуть на характер її міжособистісних стосунків.

У соціальному аспекті важливим етапом розвитку особистості є поява та поглиблення соціальної свідомості. Взаємодіючи з однолітками і дорослими, дитина вчиться усвідомлювати себе як частину колективу, починає розуміти важливість правил та обов'язків. Через ігри та спільні заняття дитина вчиться узгоджувати свої бажання з інтересами інших, що є основою для розвитку навичок соціалізації. У цей період діти формують перші уявлення про норми поведінки, моральні цінності, які поступово впливають на розвиток самоконтролю та відповідальності.

Ще однією суттєвою характеристикою є початок формування самооцінки. У дошкільному віці дитина починає сприймати себе як окрему особистість, порівнювати свої досягнення з досягненнями інших дітей і отримувати перший досвід успіху та невдач. Цьсприяє формуванню самооцінки, яка на цьому етапі є особливо залежною від оцінок дорослих. Позитивне підкріплення з боку вихователів і батьків може сприяти підвищенню впевненості у власних силах, а надмірна критика - викликати почуття непевності та невпевненості у собі. Таким чином, дошкільний вік є надзвичайно важливим періодом для закладання здорової самооцінки.

Крім того, у цей час дитина активно пізнає навколишній світ і розвиває уяву. Уявлення про навколишній світ формуються через гру, творчість, експерименти, що дозволяють дитині вільно виражати себе і будувати образи, які є основою для розвитку креативного мислення. Власне, розвитку уяви у дошкільному віці є потужним інструментом для пізнання світу та для самовираження, що в майбутньому сприятиме творчій активності дитини у вирішенні різноманітних завдань.

У навчально-виховній діяльності розвиток особистості дитини має наслідувальний характер, а людська особистість розвивається в діяльності (природні задатки людини реалізуються тільки в процесі її життєдіяльності, всебічному її розвитку сприяє залучення до різних видів діяльності), під впливом середовища (умови життя, насамперед близьке оточення, засоби масової інформації, вулиця,

шкільний колектив справляють відчутний вплив на розвиток особистості [дитини] [25, с.19].

Цей розвиток відбувається як результат впливу на всі сторони людської психіки (на уроці, на виховному занятті повинні бути задіяні й мислення, і увага, і пам'ять, і уява, й емоційно-почуттєва сфера). Нові риси особистості потребують нового ставлення до неї (врахування у вихованні не тільки вікових особливостей учнів, а й того, що дитина щодня збагачується знаннями, життєвим досвідом, сьогодні є іншою, ніж була вчора).

Сформувати гармонічну особистість не просто. Особистість формується в процесі активної взаємодії з навколишнім світом, опановуючи соціальний досвід, суспільні цінності. На основі відображення людиною об'єктивних відносин відбувається формування внутрішніх позицій особистості, індивідуальних особливостей психічного складу, складається характер, інтелект, його ставлення до навколишніх і до самого себе. Ніхто не народжується на світ з готовим характером, інтересами, волею тощо. Усі ці властивості виробляються і формуються поступово, у ході свого життя, з моменту народження і до зрілості [33, с.101-103].

Період дошкільного дитинства - важливий етап у вихованні людини, формуванні гуманних почуттів і відносин, сприятливий до формування загальнолюдських цінностей. Важливе місце займає розвиток у дітей уявлень про норми моралі, що регулюють відносини людини до оточуючих людей і однолітків, різним видам діяльності, матеріальним цінностям, до самого себе, а також про можливість дошкільнят використовувати цінності в якості засобів самої регуляції поведінки і взаємин з дітьми. У дітей дошкільного віку відбувається засвоєння норм поведінки, формування ціннісних орієнтацій, адекватної самооцінки, самоствердження, визнання іншими своєї власної значущості. Чималу роль відіграють принципи, на які необхідно спиратися в процесі виховання загальнолюдських цінностей. Процес засвоєння загальнолюдських цінностей дитини дошкільного віку досить складний і представлений психологами та педагогами наступним чином: на першій стадії у дитини відбувається формування уявлень про себе, тобто усвідомлення свого «Я», власних особистісних якостей; на другій - спроба оцінити навколишній світ, соціальну природу, стосунки між людьми; третя стадія пов'язана з самоусвідомленням дитиною місця знаходження в навколишньому світі [32, с.73-74].

Формування цінностей у дітей дошкільного віку має специфічні особливості: особливо інтенсивний процес формування ціннісних орієнтацій саме у дошкільному віці, ціннісні орієнтації формуються у процесі набуття особистого досвіду та за умов створення позитивного, розвивального та сприятливого виховного середовища, в якому вихователь та батьки використовують казки [21, с.35-38].

Особливості розвитку особистості дошкільника

1. Інтенсивність розвитку: У дошкільному віці відбувається бурхливий розвиток усіх психічних процесів: сприйняття, пам'яті, мислення, мовлення, уяви.
2. Соціальна спрямованість: Дитина активно пізнає навколишній світ, вчиться встановлювати контакти з іншими людьми, засвоює норми поведінки та цінності суспільства.
3. Емоційність: Емоції є домінуючим способом переживання дитиною світу. Вони визначають її поведінку та ставлення до оточення.
4. Ігровий характер діяльності: Гра є провідною діяльністю дошкільника, через яку відбувається його всебічний розвиток.

Складові особистості дошкільника

1. Емоційна сфера: включає в себе переживання, почуття, емоції, які визначають ставлення дитини до себе, інших людей і навколишнього світу.
2. Соціальна сфера: охоплює взаємини дитини з дорослими і однолітками, формування соціальних навичок і норм поведінки.
3. Когнітивна сфера: пов'язана з пізнавальними процесами: сприйняттям, пам'яттю, мисленням, уявою, мовленням.
4. Вольова сфера: визначає здатність дитини до цілеспрямованої діяльності, подолання труднощів і досягнення мети.
5. Моральна сфера: включає в себе уявлення дитини про добро і зло, формування совісті та відповідальності.

Вплив казкотерапії на розвиток особистості дошкільника

Казкотерапія, завдяки своїй образності, емоційності та доступності для дитячого сприйняття, є ефективним засобом впливу на всі складові особистості дошкільника. Казки допомагають:

1. Розвивати емоційний інтелект
2. Формувати соціальні навички
3. Стимулювати когнітивні процеси
4. Виховувати моральні якості
5. Сприяти розвитку творчих здібностей

Особистість дитини дошкільного віку - це динамічна система психологічних властивостей, що формується в процесі взаємодії з оточенням. У цьому віці спостерігається інтенсивний розвиток усіх психічних процесів, соціальна спрямованість, емоційність та переважання ігрової діяльності.

Основними психічними новоутвореннями дошкільного віку в контексті нашої роботи можна вважати: початок формування цілісного дитячого світогляду; появу первинних етичних інстанцій і на їхній основі моральних оцінок, які починають визначати емоційне ставлення дитини до оточуючих; виникнення нових мотивів вчинків і дій, що пов'язані з розумінням взаємовідносин між людьми (мотиви співпраці, змагання, тощо); з'являється довільна поведінка і зміни у ставленні дитини до себе та власних можливостей, що зумовлено виникненням самосвідомості, розумінням обмеженості власного місця у системі стосунків з дорослими. Вчені-дослідники визначили основні чинники, які впливають на розвиток особистості дошкільного віку. Отже, чинниками розвитку підрастаючої особистості є: спадковість, середовище, виховання, діяльність [35, с.35-38].

Дослідженням встановлено, що процеси і результати розвитку дитини визначаються спільною дією вищезазначених чинників. Дошкільний вік, за визначенням О. Леонтєва - це «період первинного фактичного складу особистості». Саме в цей час відбувається становлення основних особистісних механізмів та утворень, які визначають наступний особистісний розвиток [11, с.236].

У дошкільний віковий період відбувається інтенсивний розвиток емоційної сфери дитини. Вся її діяльність повинна бути емоційно насиченою тому, що дитина не здатна робити те, що їй не цікаво. У дошкільнят виникають емоції співпереживання та співчуття стосовно оточуючих, з віком їх переживання стають складнішими та глибшими. Наприклад, почуття гордості та самоповаги, які є основою самооцінки дитини, зумовлюють її поведінку [37, с.40].

Отже, особистість дитини дошкільного віку - це комплекс характеристик, що включає емоційні, соціальні та інтелектуальні аспекти, які взаємодіють один з одним. Дошкільний вік є періодом становлення базових рис особистості, які визначатимуть поведінку дитини у майбутньому, її спосіб мислення, рівень самооцінки та комунікаційні навички. Педагогічний вплив, спрямований на підтримку цих процесів, дозволяє сформувати гармонійно розвинену особистість, готову до подальшого етапу вивчення та соціалізації.

1.2. Поняття та змістове наповнення казки та казкотерапії

Казка - це літературний жанр, що має коріння в народній творчості й відображає традиційні уявлення про добро і зло, життєві цінності, моральні принципи. Вона характеризується наявністю фантастичних елементів, таких як чарівні персонажі, надприродні події та перетворення, що допомагають залучити дитячу увагу та передати важливі життєві уроки в доступній і цікавій формі [40, с. 70].

Тлумачний словник говорить: казка - оповідний творчий продукт народної творчості про вигадані події. За культурологічному словником: «казка - один з основних жанрів фольклору, епічного, переважно прозового твору чарівного, авантюрного чи побутового характеру з установкою на вигадку» [11, с. 236].

В буденності ж казка - це чарівний і захоплюючий світ, який вабить людей різного віку своїми захоплюючими подіями і незвичайними пригодами, перетвореннями і яскравими персонажами. 30 Казки - це перші літературні твори, до

яких кожна дитина опосередковано або самостійно потрапляє в період дошкільного дитинства. Казка з'являється в житті дитини з самого дитинства і супроводжує його протягом усього дошкільного віку, **залишаючись на все життя. Саме з** казкою дитина починає знайомитися з книгою, з навколишнім світом, з соціумом [9, с. 336].

Унікальна структура і символіка казок дозволяють легко передавати дітям цінності, моральні уявлення та життєві уроки. Водночас казка не тільки розважає, а й виконує важливу педагогічну функцію, закладаючи основи для розвитку емоційного інтелекту, навичок соціальної взаємодії та критичного мислення. Завдяки особливим сюжетам, що часто показують боротьбу добра і зла, казка навчає дітей розрізняти позитивні та негативні якості, розуміти наслідки різних вчинків та робити власні висновки про те, що є правильним.

У казках використовуються архетипічні образи та символи, які мають глибинне значення і допомагають дитині краще розуміти себе та інших. Герої, що долають труднощі та перемагають свої страхи, стають для дітей взірцем поведінки, сприяють формуванню рішучості й впевненості в собі. Через такі персонажі, як добрий чарівник, мудрий старець чи хитрий лис, дитина знайомиться з різноманітними людськими характерами і моделями поведінки, що формує у неї здатність розпізнавати різні типи взаємин і вчить будувати своє ставлення до них.

Казкотерапія, у свою чергу, використовує особливості казки, щоб створити для дитини безпечний простір для опрацювання своїх переживань, емоційних конфліктів та труднощів. Завдяки казкотерапії дитина може не лише ознайомитися з певними життєвими ситуаціями, а й "прожити" їх, ототожнюючи себе з героєм і намагаючись віднайти власні рішення проблем. Наприклад, через образ сміливих героїв діти вчаться долати страхи, через казки про дружбу - налагоджувати взаємини, а через історії про взаємодопомогу - усвідомлювати цінність співпраці.

Важливим елементом казкотерапії є можливість для дітей висловити себе та свої почуття через творчість.

Після прослуховування казки дитина може намалювати героїв, придумати інше закінчення чи навіть скласти власну історію на тему, що її турбує.

Такий підхід дозволяє дитині інтегрувати отриманий досвід, глибше осмислити сюжет та перенести його у власне життя. Малюнок, грабоінсценування казки також є формою вираження емоцій, які дитина ще не завжди здатна вербалізувати.

Завдяки цьому казкотерапія сприяє розвитку емоційної грамотності та покращенню комунікативних навичок.

Казкотерапевтичні методи, як-от рольові гри та обговорення сюжетів, допомагають дітям створювати власні асоціації з персонажами казок, аналізувати ситуації з різних позицій, а також розвивати критичне мислення. Під час таких занять вихователь може звертати увагу дітей на поведінку героїв, запитувати про їхні мотиви, підштовхуючи до самостійного обмірковування ситуацій. Це розвиває у дітей здатність до рефлексії, допомагає навчитись оцінювати власні дії та приймати рішення.

Слід зазначити основні особливості казки:

1. Фантастичність і чарівність. Казки створюють вигаданий світ, у якому можливі події, які не трапляються в реальному житті (чарівники, розмовляють тварини, чарівні предмети). Це захоплює дитину, дозволяючи їй краще засвоювати інформацію в доступній, образній формі.
2. Моральний зміст. Більшість казок мають моральне послання, яке демонструє дітям важливість доброти, сміливості, чесності та взаємодопомоги. Зазвичай наприкінці казки добро перемагає зло, що формує у дітей уявлення про справедливість і етичні цінності.
3. Повчальні ситуації та моделі поведінки. Казка пропонує дітям певні поведінкові зразки, допомагає розуміти наслідки різних вчинків. Через героїв ситуації діти вчаться робити моральний вибір і розрізняти, як слід і як не слід поводитися.
4. Символічність. Персонажі казок, як правило, мають загальні риси, і тому можуть символізувати певні риси характеру або життєві обставини (хитра лисиця, сміливий богатир). Це дозволяє дитині легше перенести події казки на власний досвід.
5. Простота сюжету. Сюжет казок, як правило, простий, а герої чітко розділені на позитивних і негативних. Це дозволяє дітям легше сприймати події та робити висновки з казкових ситуацій.

Казкотерапія - це терапевтичний метод, що використовує казку як інструмент для впливу на емоційний, моральний і соціальний розвиток дитини. Цей метод спрямований на те, щоб допомогти дитині подолати певні внутрішні конфлікти, страхи або труднощі через впізнавання себе в казкових персонажах, осмислення ситуацій, що відповідають її життєвому досвіду [6, с. 30-36].

Казкотерапія базується на наступних принципах:

- Використання казок для роботи з емоціями. Казка дозволяє дітям безпечно виражати та розпізнавати свої емоції, допомагає розуміти та обговорити страхи, сумніви чи конфлікти. Через історії діти вчаться усвідомлювати свої почуття та керувати ними.
- Ідентифікація з персонажами. Діти часто ототожнюють себе з персонажами казок, завдяки чому отримують можливість набуття нових моделей поведінки та подолання власних труднощів. Персонажі, які стикаються з проблемами, подібними до дитячих переживань, стають символами, через які діти можуть опрацювати власні емоційні труднощі.
- М'яке нав'язування позитивних моделей поведінки. Казкотерапія використовує казки для демонстрації позитивних поведінкових зразків, а також допомагає дитині розуміти, що є різні способи вирішення проблем. Це дозволяє дитині вибрати більш конструктивні шляхи подолання труднощів у реальному житті.
- Корекція поведінки. Казки можуть використовуватися як інструмент для м'якої корекції поведінки, наприклад, казки про взаємодопомогу можуть допомогти дитині зосередитися на важливості співпраці і дружби.
- Стимулювання самопізнання та самооцінки. Казки дозволяють дітям досліджувати власні переживання та допомагають формувати позитивне ставлення до себе. Завдяки казкотерапії діти можуть побачити себе в новому світлі, підвищити самооцінку та впевненість у собі.
- Розвиток комунікативних навичок. Під час казкотерапії діти вчаться обговорювати ситуації, виражати свою думку, слухати інших, що сприяє розвитку комунікативних навичок і вмінню взаємодіяти в соціумі.

За допомогою казок передавалися поколінням в покоління моральні цінності та правила поведінки. Ще до того, як психотерапія отримала офіційний статус наукового методу, казки були своєрідним інструментом навчання і виховання, засобом народної психотерапії [4].

На сьогоднішній день казкотерапія активно використовується навіть у практичній психології, а буквальна розшифровка терміну «лікування казками».

Казка вчить дітей слухати і чути інших людей. А також ще казка допомагає дорослим знайти спільну мову з дитиною, подружитися з ним, допомогти йому вирішити його перші труднощі. Процес казкотерапії дозволяє дитині усвідомити і побачити свої проблеми, актуалізувати їх. І це дуже важливо! Адже завжди найбільш шлякє те, чого ми не розуміємо, а за допомогою казки страх набуває реальних рис і тим самим дає дієва зброя проти себе.

Під час гри, перевертлюючись у казкового героя, малюк може спокійно розповісти про свої почуття, думки. Саме під час сеансів казкотерапії діти засвоюють необхідні моделі поведінки, учаться реагувати на життєві ситуації, підвищують рівень знань про себе й оточуючих, тому що казки зрозуміліші їм порівняно з поясненнями педагогів та батьків.

Казки сприяють пізнавальному розвитку дітей, виховують моральні почуття, впливають на уявлення особистості дитини, спрямовуючи розвиток бажань і вчинків малюка. Казки спираються на те найкраще, що вже є у кожної дитини. Кожна дитина саме з казок дізнається, що добро майже завжди перемагає зло, а негативні герої будуть покарані за свої вчинки [7, с. 24- 31].

Педагоги дошкільних навчальних закладів та батьки здебільшого розповідають або читають дітям казки. Але, якщо дорослі пам'ятатимуть про те, що можна обговорити казку, пояснивши незрозуміле, то це допоможе дитині засвоїти уроки, які згодом доведеться розв'язувати самостійно. Знаючи основи казкотерапії, батьки зможуть у необхідний момент допомогти своїй дитині впоратися з труднощами, якими б вони не були [14, с. 161-173].

Казка - це унікальний жанр фольклору, що передається з покоління в покоління усною народною творчістю. Це не просто розповідь, а своєрідний код, який несе в собі глибокий зміст, моральні цінності та відображає світогляд народу [8, с. 26].

Основні характеристики казки:

Умовність: Казки не претендують на повну відповідність дійсності. Часто в них зустрічаються фантастичні стоти, чарівні предмети та незвичайні події.

Символізм: Образ казок мають багатозначний характер і можуть символізувати різні поняття та явища.

Дидактизм: Казки несуть у собі моральний урок, вчать доброти, справедливості, мудрості.

Циклічність: Багато казок мають повторювані сюжети та мотиви, що свідчить про їхню архетипність.

Структура казки: Класична казка має певну структуру: зачин, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка. Ця структура допомагає передати послідовність подій та логіку розвитку сюжету.

Образи: Казкові образи - це не просто персонажі, а символи, які віділюють певні якості, поняття або стани. Наприклад,

злий чарівник може символізувати внутрішні страхи або перешкоди, а добра фея - внутрішню силу і підтримку.

Мотиви: Казкові мотиви - це повторювані елементи сюжету, такі як подорож, боротьба зі злом, пошук скарбу. Мотиви надають казці універсальності та дозволяють їй відгукуватися в душах різних людей.

Функції казки: Казки виконують різноманітні функції: пізнавальну, виховну, розважальну, терапевтичну. Вони допомагають дитині усвідомити світ, зрозуміти себе і інших людей, знайти відповіді на важливі питання.

Ідентифікація: Дитина ідентифікує себе з одним із персонажів казки, проєктуючи на нього свої почуття і переживання.

Механізми дії казкотерапії:

Символіка: Казкові образи символізують різні аспекти психіки дитини.

Уява: Казка стимулює уяву, дозволяючи дітям створювати власні образи і сюжети.

Емоції: Казки викликають широкий спектр емоцій, що сприяє їхньому усвідомленню і регуляції.

Трансфер: Дошкільник переносить свої почуття і переживання на казкових персонажів.

Казкотерапія - це психотерапевтичний метод, який використовує казки для вирішення психологічних проблем, розвитку особистості та досягнення гармонії. Казкотерапія базується на припущенні, що казки містять у собі архетипи, які віділюються в несвідомому, допомагаючи людині краще зрозуміти себе і свої проблеми [15, с. 48].

Казкотерапія - це не просто читання казок. Це цілий комплекс методів і прийомів, які дозволяють використовувати казки для роботи з різними психологічними проблемами. Казка - це не просто розвага, а потужний інструмент для всебічного розвитку дитини. Завдяки казці, дитина пізнає світ, розвиває свою особистість і готується до дорослого життя.

Основні напрямки казкотерапії:

Індивідуальна казкотерапія: Робота з дитиною один на один, підбір казок, що відповідають її запитам та проблемам.

Групова казкотерапія: Робота з групою дітей, об'єднаних спільними інтересами або проблемами.

Творча казкотерапія: Створення власних казок, що дозволяють дитині виразити свої почуття та переживання.

Як працює казкотерапія:

Вибір казки: Вихователь підбирає казку, яка резонує з внутрішнім світом дитини.

Обговорення казки: Вихователь з дитиною обговорюють сюжет казки, аналізують образи, шукають паралелі з власним життям.

Творчі завдання: Дитина виконує різноманітні творчі завдання, пов'язані з казкою (малювання, ліплення, придумати продовження тощо).

Інсайт: Завдяки роботі з казкою дитина отримує нові уявлення про себе і свій внутрішній світ.

Слід визначити також змістовне наповнення казки та казкотерапії:

Казка - це особливий жанр, у якому використовуються символічні образи, сюжети та мотиви для передачі життєвих уроків, культурних цінностей та моральних принципів. Її змістовне наповнення побудоване таким чином, щоб бути доступним для дитячого сприйняття, водночас сприяючи розвитку емоційної, соціальної і моральної сфер дитини. Основні елементи, що складають зміст казки, включають:

Архетипічні герої та символи. Казки часто містять архетипічні образи, такі як мудрий старець, хитра лисиця, відважний лицар чи чарівна принцеса. Ці символи легко сприймаються дітьми і стають моделями для наслідування або спонукають до роздумів. Архетипічні образи допомагають дітям розвивати уявлення про різні типи характерів та ролі в суспільстві.

Сюжети, що відображають боротьбу добра і зла. Сюжети казок часто побудовані навколо боротьби між добром і злом, що дозволяє дітям розрізнити позитивні та негативні вчинки. Завдяки цьому дитина формує уявлення про моральні цінності, навчається розрізнити правильні і неправильні дії та засвоює важливі життєві уроки.

Чарівні елементи та метаморфози. Чарівні предмети, перетворення і фантастичні події привертають увагу дитини, розвивають її уяву і захоплюють інтерес. Чарівні елементи надають сюжету особливу привабливість, а також служать символами внутрішніх трансформацій, які переживає головний герой.

Моральний урок. Кожна казка містить моральний зміст, що допомагає дітям засвоїти базові етичні принципи. Наприклад, через казки про

доброту, відвагу та чесність діти вчаться цінувати важливість цих якостей у повсякденному житті. Це сприяє формуванню у них правильних моральних орієнтирів.

Простота і послідовність. Структура казки часто є простою, лінійною і легкою для розуміння. Події, як правило, розвиваються поступово, від причини до наслідку, що допомагає дітям слідувати за сюжетом і вчитися логічно мислити, а також розуміти взаємозв'язок між вчинками та їх наслідками[12,с.40-45].

Казки та казкотерапія тісно пов'язані між собою. Зміст казки стає інструментом виховної роботи. Ось деякі приклади змістовного наповнення казок, які використовуються в казкотерапії:

Подолання страхів і тривоги: Казки про сміливих героїв, які долають свої страхи, можуть допомогти дітям впоратися з власними страхами.

Розвиток самооцінки: Казки про героїв, які вчать ся вірити в себе, можуть підвищити самооцінку дитини.

Формування соціальних навичок: Казки про дружбу, співпрацю, взаємодопомогу допомагають розвивати соціальні навички.

Розуміння своїх почуттів: Казки про різні емоції допомагають дошкільникам краще розуміти свої почуття і виражати їх.

Також, казка несе для дитини важливі ідеї:

1. Навколишній світ живий! Ця ідея важлива для бережливого, осмисленого ставлення до навколишнього світу.
2. Речі, які ожили здатні діяти самостійно. Ця ідея важлива для формування поваги до життя та діяльності кожної людини.
3. Розмежування добра і зла, перевага добра. Ця ідея формує соціально-позитивні стереотипи поведінки.
4. Найцінніше досягається через випробування. Ця ідея важлива для механізму бачення і формування досягнення мети.

Отже, можемо зробити висновок, що казка та казкотерапія - це потужні інструменти для особистісного зростання і розвитку. Казка, як джерело мудрості, допомагає дітям дошкільного віку зрозуміти себе і світ навколо нас, а казкотерапія дозволяє використовувати цей потенціал для вирішення психологічних проблем і досягнення гармонії. Використання казкотерапії дозволяє педагогам і психологам дбайливо й ненав'язливо впливати на поведінку, світогляд і особистісний розвиток дитини.

- Значення та виховна роль казок в практиці дошкільної педагогіки

Казки займають особливе місце у вихованні та розвитку дітей дошкільного віку, оскільки вони не лише захоплюють і розважають, а й несуть важливий виховний зміст. Виховна роль казок у практиці дошкільної педагогіки полягає у формуванні моральних цінностей, розвитку емоційного інтелекту та соціальних навичок, стимулюванні інтересу до навколишнього світу та підтримці особистісного розвитку дитини.

Казка є потужним засобом виховання у дошкільному віці, оскільки її зміст легко засвоюється дітьми, а образи та події залишають глибокий слід у дитячій свідомості. Вона не лише розважає, але й непомітно навчає, адже через казкові сюжети дітям передаються базові уявлення про добро і зло, чесність, співчуття, взаємодопомогу та дружбу. Це дозволяє казці виконувати важливу роль у формуванні моральних та етичних орієнтирів дитини.

Виховний вплив казок базується на закладених у них принципах, де позитивні вчинки героїв заохочуються, а негативні дії, навпаки, призводять до неприємних наслідків. Через це казка виступає своєрідним "етичним компасом", який допомагає дитині усвідомлювати, що правильна поведінка приносить радість і мир, а злінаміри і вчинки породжують конфлікти. У реальному житті це закладає основи для того, щоб дитина обирала морально позитивні моделі поведінки.

Крім морального виховання, казки є важливим інструментом емоційного розвитку. Казкові історії допомагають дітям опрацювати різні почуття, які вони можуть відчувати в повсякденному житті, такі як страх, радість, сум чи тривога. Коли діти співпереживають героям, які долають труднощі та перемагають страхи, вони також починають розуміти, що труднощі можна подолати, а страх - це тимчасове почуття. У практиці роботи з дітьми обговорення казкових сюжетів і персонажів допомагає їм усвідомити, що навіть складні емоції можна визирати й подолати.

Соціальний аспект виховного впливу казок також є важливим. Казки часто показують героїв, які допомагають один одному, співпрацюють заради досягнення спільної мети. Через це діти навчаються важливості співпраці, доброзичливості та взаємодопомоги. Вихователь, спираючись на приклади з казок, може ненав'язливо пояснювати дітям, як важливо бути турботливими та вміти співчувати. Це особливо корисно для розвитку соціальних навичок, необхідних для успішної взаємодії з однолітками та адаптації в колективі.

Значення казок у дошкільній педагогіці:

Моральний розвиток. Казки допомагають дитині розвивати уявлення про добро і зло, чесність, справедливість, співчуття. Через пригоди та труднощі казкових героїв діти вчаться робити моральний вибір, бачать наслідки різних вчинків. Казка стає своєрідним "моральним компасом", який допомагає дитині зрозуміти, які дії заслуговують на похвалу, а які - на засудження[16,с.336].

Розвиток емоційного інтелекту. Дошкільний вік - це час, коли дитина починає вчитися розпізнавати свої емоції та емоції інших. Через казки діти знайомляться з різними емоційними станами, вчать ся ідентифікувати і виражати свої почуття, розуміють, як впоратися зі страхом, злістю, сумом. Це формує навички емоційного інтелекту, які необхідні для подальшої успішної соціалізації[19,с.424].

Формування соціальних навичок. Казки часто містять ситуації, де персонажі співпрацюють, допомагають один одному, вирішують конфлікти. Це допомагає дітям зрозуміти, як будувати взаємини, цінувати дружбу, проявляти терпіння, емпатію і підтримку. Казкові історії дають змогу дитині навчитися правильно поводитися в суспільстві, розвивають вміння спілкуватися, працювати в команді та дотримуватись норм поведінки[24].

Стимулювання уяви і творчості. Казковий світ багатий на фантастичні образи і події, які пробуджують дитячу уяву, стимулюють розвиток творчого мислення. Діти можуть уявляти себе на місці героїв, вигадувати власні казки, що розвиває їхню фантазію, творчі здібності та нестандартне мислення. Це закладає основу для креативного підходу до вирішення завдань у майбутньому[18,с.12-13].

Формування самооцінки і впевненості у собі. Через казки діти вчать ся вірити у свої сили та не боятися труднощів. Наприклад, казкові герої, які долають різні перешкоди, є для дітей зразками сміливості, рішучості і віри в себе. Це позитивно впливає на формування самооцінки, закладає основи впевненості у собі, допомагає дитині відчувати, що вона також може впоратися зі складними ситуаціями[22,с.99].

Зміцнення родинних цінностей. Казки, які діти слухають від батьків або вихователів, часто створюють атмосферу затишку і близькості. Спільне читання або обговорення казок сприяє зміцненню емоційного зв'язку між дітьми і дорослими, допомагає їм краще розуміти одне одного.

Виховний потенціал казок полягає у їх здатності формувати світогляд дитини, розвивати її духовні та моральні якості. Педагоги використовують казки для того, щоб ненав'язливо впливати на поведінку дітей, передавати їм важливі соціальні цінності, допомагати засвоювати правила і норми поведінки.

Моделювання поведінки. Казки пропонують дітям приклади позитивної поведінки через дії героїв. Вихователі можуть звертати увагу на вчинки персонажів, обговорювати з дітьми, чому ті або інші рішення були правильними чи неправильними. Це допомагає дитині засвоювати правила поведінки, розуміти, що означає бути чесним, ввічливим, відповідальним.

Виховання моральних якостей. Через казкові сюжети педагог може виховувати у дітей доброту, сміливість, терпіння. Обговорення казок допомагає дітям зрозуміти, чому важливо проявляти турботу про інших, чому необхідно бути чесним, чому треба допомагати тим, хто опинився у

скруті. Це сприяє розвитку моральної самосвідомості та вихованню позитивних рис характеру.

Подолання страхів і емоційних труднощів. За допомогою казок педагога можуть допомагати дітям долати різноманітні страхи, наприклад, страх темряви, самотності, відторгнення. Герої казок часто стикаються зі складними або страшними ситуаціями, проте, завдяки своїй сміливості та рішучості, вони долають ці труднощі. Це дає дитині впевненість у собі, допомагає подолати власні страхи і зрозуміти, що труднощі можна здолати[20,с.304].

Розвиток навичок комунікації і співпраці. Казки, де герої взаємодіють один з одним, вчать дітей будувати здорові взаємини. Через казкові сюжети вихователі можуть навчити дітей вирішувати конфлікти, цінувати дружбу, проявляти повагу та підтримку. Це допомагає дитині розвивати навички комунікації та вміння співпрацювати, що є важливим для подальшої соціальної адаптації[13,с.18-19].

Формування стійких життєвих цінностей. Казки є носіями культурної спадщини, через них передаються поколінні цінності та традиції. Казкові історії навчають дітей відданості, пошани до старших, любові до рідного краю, важливості сімейних зв'язків і дружби.

Важливо зрозуміти, що особливу роль в життєвихованні грає соціальне середовище, **в рамках якого на дитину впливають значущі люди (батьки, вихователі, педагоги). Саме вони** виступають посередником між малюком і навколишнім світом, завдяки ідеалам і нормам культури, індивідуальним особливостям кожної дитини. Дошкільник приймає певні ролі **і установки, інтеріоризується в них і робить своїми власними. Разом з ними він також засвоює і систему** загальнолюдських цінностей[23,с.14-19].

Спочатку дитина оцінює тільки чужі вчинки (інших дітей, літературних героїв), але вже в середньому дошкільному віці вона оцінює і незалежновід свого відношення, **а також може обґрунтувати свою оцінку. В середньому і старшому** дошкільному віці дитина набуває здатність оцінювати свою поведінку, намагається діяти відповідно до тим моральними нормами, які вона засвоює.

Ціннісні орієнтації дитини формуються **в спілкуванні з дорослими, в процесі засвоєння правил і норм поведінки.**

Одночасно відбувається накопичення практичного досвіду безпосередньої взаємодії з однолітками і дорослими людьми.

Перетворення соціальних цінностей в значимі для самої дитини здійснюються за допомогою перетворення емоційної сфери, **яка починає зв'язуватися з правилами поведінки і взаємин людей. І до**

кінця дошкільного віку відбувається поступовий перехід від емоційно безпосередніх до опосередкованих моральних критеріїв та відносин.

Розуміння такого непростого механізму формування загальнолюдських цінностей у дітей дошкільного віку важливі **і для педагогів і для батьків** [3, с.18-19].

Також, **розвиток інтересу дітей до казок, що формує моральні орієнтири поведінки, досягається тим, що педагог ставить перед ними завдання, що поступово ускладнюються, при цьому не поспішає підказувати дії, надаючи дітям простір для самостійної творчості. При цьому важливо, щоб у дітей зберігалися відповідний емоційний настрій, невимушеність, щоб вони переживали радість від участі в казці.** [2, с.77].

Казка виступає як засіб всебічного виховання особистості дитини. Зміст казок формує у дошкільнят правильне відношення до явищ суспільного життя, навколишнього середовища, **Батьківщини, моральних категорій добра і зла, честі і совісті. За допомогою казки у** дошкільників формується моральне уявлення **про** дбайливе ставлення **до** навколишнього світу, **про** норми поведінки **в суспільстві, про взаємини з** іншими дітьми **та** з дорослими, **про** слабкі **та** сильні сторони особистості (її позитивні та негативні риси). В процесі створення і відтворення дидактичних казок педагог вчить дітей самостійно мислити, аргументувати свій вибір, вирішувати завдання виховання моральних почуттів і відносин. Під керівництвом педагога діти можуть інсценувати дидактичну казку, отримуючи власний досвід зіткнення **з моральними цінностями. Роль педагога в цьому процесі полягає не тільки в передачі дітям знань про моральні норми поведінки, але і в організації роботи по моральному вихованню таким чином,** щоб діти емоційно включилися в процес, виявлялися власне ставлення **до таких категорій як добро і зло, краса, честь, совість, любов, співчуття** [5, с.26-30].

Тож, казки відіграють незамінну роль у розвитку особистості дитини дошкільного віку. Вони не лише розважають, а й виконують важливі виховні функції, сприяючи всебічному розвитку дитини.

Розберемо більш детально значення та виховну роль казок на практиці дошкільної педагогіки:

Чому казки так важливі для дошкільників?

1. Доступність і цікавість: Казки написані простою і зрозумілою мовою, з використанням яскравих образів і цікавих сюжетів, що привертає увагу дітей.
2. Емоційний вплив: Казки викликають у дітей широкий спектр емоцій - радість, смуток, страх, співпереживання. Це допомагає їм краще зрозуміти свої почуття і регулювати їх.
3. Пізнавальна цінність: Казки розширюють кругозір дітей, знайомлять їх з різноманітними явищами природи і суспільства.
4. Моральний розвиток: Казки вчать дітей доброти, справедливості, честі, відповідальності. Вони допомагають формувати моральні орієнтири і цінності.
5. Розвиток мовлення: Слухання казок сприяє збагаченню словникового запасу, розвитку мовлення і уяви.
6. Соціалізація: Казки допомагають дітям краще зрозуміти соціальні ролі і взаємодіяти з іншими людьми.

Виховні функції казок

1. Формування моральних якостей: Казки вчать дітей відрізнити добро від зла, справедливість від несправедливості. Вони демонструють позитивні і негативні приклади поведінки, допомагаючи дитині сформувати власну систему цінностей.
2. Розвиток емоційного інтелекту: Казки допомагають дітям зрозуміти свої емоції та емоції інших людей, а також виражати їх відповідним чином.
3. Стимулювання пізнавальної активності: Казки пробуджують допитливість дітей, спонукають до запитань і пошуку відповідей.
4. Розвиток уяви і творчого мислення: Казки створюють простір для фантазії, дозволяють дітям придумувати свої історії і розігрувати різні ролі.
5. Соціалізація: Казки допомагають дітям освоїти соціальні ролі, навчитися співпрацювати з іншими людьми, вирішувати конфлікти.

Роль вихователя в організації роботи з казкою[27,с.236]:

Вихователь відіграє важливу роль у організації роботи з казкою. Він повинен:

1. Уміло підбирати казки: Вибір казок залежить від віку дітей, їхніх інтересів і актуальних завдань виховання.
2. Створити атмосферу занурення: Вихователь повинен створити сприятливу атмосферу для сприйняття казки, використовувати різні засоби (інтонацію, міміку, жести).
3. Задавати запитання: Після прочитання казки вихователь повинен задавати дітям запитання, що спонукають до роздумів і обговорення.
4. Організувати різноманітні види діяльності: Читання казок можна поєднувати з малюванням, ліпленням, театралізацією, конструюванням.
5. Співпрацювати з батьками: Вихователь може рекомендувати батькам читати казки дітям вдома, організувати спільне читання в дитячому садку.

Глибше занурення у світ казок і їхній вплив на розвиток дитини

1. Казки як інструмент соціалізації:

1. Формування соціальних навичок: Казки допомагають дітям освоїти правила спілкування, вчать співпереживати, співпрацювати, вирішувати конфлікти.
2. Розуміння соціальних ролей: Через образи казкових персонажів діти дізнаються про різні соціальні ролі (бабуки, вчителі, друзі) і їх функції.
3. Виховання толерантності: Казки, які розповідають про різноманітність культур і звичаїв, сприяють розвитку толерантності у дітей.

2. Розвиток мовлення і пізнавальних процесів:

1. Збагачення словникового запасу: Казки вводять дітей у світ нових слів, понять і образів.
2. Розвиток граматичної будови мовлення: Повторюючи казки, діти освоюють граматичні конструкції.
3. Стимулювання уяви: Казки дають поштовх для розвитку уяви, допомагають дитині створити власні світи.
4. Розвиток пам'яті: Запам'ятовуючи казки, діти тренують свою пам'ять.
5. Формування логічного мислення: Аналізуючи сюжет казки, діти вчать встановлювати причинно-наслідковий зв'язок.

3. Казки як засіб психотерапії:

1. Подолання страхів: Казки про героїв, які долають свої страхи, допомагають дітям впоратися з власними страхами.
2. Розвиток самооцінки: Казки про героїв, які досягають успіху, підвищують самооцінку дитини.
3. Вирішення конфліктних ситуацій: Казки можуть служити моделлю для вирішення конфліктів, які виникають у житті дитини.
4. Казки як джерело культурних цінностей:
 1. Трансляція культурних кодів: Казки передають з покоління в покоління культурні цінності, звичаї і традиції народу.
 2. Формування національної свідомості: Казки допомагають дітям усвідомити свою приналежність до певної культури.

Форми роботи з казкою в дошкільному закладі

1. Читання казок: Індивідуальне і колективне читання казок.
2. Розповіді казок: Діти самі розповідають казки, переказують їх своїми словами.
3. Інсценізація казок: Драматизація казок розвиває уяву, мовлення, комунікативні навички.
4. Малювання і ліплення за мотивами казок: Візуалізація образів казок сприяє їхньому кращому запам'ятовуванню.
5. Конструювання: Створення моделей казкових будівель, предметів, персонажів.
6. Дидактичні ігри: Ігри, спрямовані на закріплення змісту казок, розвиток мовлення, мислення.

Казки розвивають уяву, мають у своєму розпорядженні до фантазування. Адже кожен сюжет наповнений незвичайними та дивовижними персонажами, моментами, історіями і діями, які мають у своєму розпорядженні до образних уявлень у свідомості дитини.

Розвивають грамотну, послідовну, чітку і структуровану мову [26, с. 23-24].

Сюжети популярних казок описуються послідовно, чітко і збагачуються словниковим запасом дошкільника. Формують базові моральні та етичні принципи. Сюжетна лінія казки часто відображає принцип «щотаке добре, щотаке погано» [28, с. 160].

Також казки розвивають і збагачують внутрішній світ дитини, мотивують до пізнання. Казки формують вміння співпереживати - емпатію. Насправді, казки не такі прості, якими здаються на перший погляд - вони схожі на айсберг. У дошкільному віці діти бачать тільки верхню частину айсберга, він є зрозумілим і видимим, а з віком людям відкривається вся глибина і могутність крижини - глибокий сенс, який закрив автор в зміст. А часом чим коротша казка, тим більше вона має об'єм закладеного в неї сенсу. Тому казки потрібні не тільки дітям, а й дорослим. Казка найчастіше представляє собою епічний, прозовий твір, де головними героями можуть бути не тільки люди, але і тварини, предмети, стихії. Тому казки бувають різних видів [11, с. 236]:

1) Казки про тварин. Головними героями в таких казках є тварини, які, як правило, наділені людськими якостями. За допомогою таких казок розкриваються такі людські якості як: мудрість, хитрість, спритність, боягузтво; а також, висвітлюються важливі моральні принципи.

Приклади казок:

«**Вовк і семеро козенят**», «**Лисиця і вовк**», «**Журавель і чапля**», «**Три ведмеді**», «**Маша і ведмідь**», «**Рукавичка**».

2) Чарівні казки. Чарівні казки можуть бути пригодницькими, героїчними, чарівними. Вони описують не реалістичний, фантастичний світ, вони ніколи не претендують на реалістичність і не намагаються виглядати правдивими. Приклади казок:

«Микита Кожум'яка», «Царівна-жаба», «Снігуронька» та «**Маленькі чоловічки**» Братів Грімм. **3) Побутові казки.** Характерною ознакою побутової казки є опис повсякденного життя. Суперечність полягає в протистоянні протилежних якостей: доброта, чесність, вірність, порядність протиставляються брехні, лицемірству, жадібності. Приклади казок:

«Ріпка», «Курочка ряба», «Вершки і корінці».

4) Страшні казки. Як би не було дивно, але саме вони готують дітей до дорослого життя і формують уявлення про складнощі, з якими можна зіткнутися, будучи дорослим. Дані казки необхідно читати дозовано, а у випадку психологічних порушень у дитини - їх слід читати за рекомендацією психолога. Приклади казок:

«**Розбійники**», «**Кошій-Безсмертний**», «**Баба Яга**», «**Сестричка Оленка та братик Іванко**».

Також, всі казки можна розділити на два умовних типи:

1. Народні казки:

2. Авторські казки. Народні казки існують вже багато століть, вони мінялися, трансформувалися і адаптувалися під різні покоління людей, тому вони мають глибокий сенс і неоціненне значення на всебічний розвиток дитини [31, с. 44-48].

Авторські казки також дуже впливають на розвиток дитини завдяки великій різноманітності персонажів й несподіваним сюжетам. До перелічених видів казок в авторських казках додаються навчальні та психокорекційні казки.

Казка є сильним емоційним засобом, який може впливати на думки і свідомість дітей, формувати певні моральні якості, загальнолюдські цінності, навички поведінки, виховувати почуття і стосунки дошкільнят до навколишньої дійсності, збагачувати соціальний досвід вихованців. Дитяча художня література, яка володіє пізнавальним, естетичним і моральним потенціалом, є одним з найважливіших засобів морального виховання, найбільш відповідного віковим особливостям дошкільнят. Дитяча література - це частина загальної літератури, яка орієнтована на дітей-читачів, що відрізняється художньою специфікою відповідно до вікових особливостей дітей. Особливості дитячої літератури визначаються, перш за все, освітніми завданнями та віком читачів.

Її зміст органічно зливається з завданнями та вимогами педагогіки з урахуванням інтересів, пізнавальних і вікових можливостей дітей.

Ще однією особливістю дитячої літератури є те, що автор вибудовує діалог між героями і читачем, реалізуючи тим самим художні та пізнавальні завдання. Дитяча література, володіючи своєю специфічними особливостями, виконує ряд найважливіших функцій: естетичну, пізнавальну, моральну, соціальну. Характерні риси дитячої літератури як засобу формування загальнолюдських цінностей: **теми**

творів відповідно віку та інтересам дітей: « дитяча мова», **просто і лаконічне** вилучення **тексту, доступна форма, звичайна лексика; в кожному творі має бути** певна подорож або пригода, яка утримує дитячий інтерес; зміст твору має містити багато діалогів між **героями, між**

автором і читачем; кожен твір має враховувати обсяг змісту відповідно до віку дошкільнят; книжкове видання **повинно мати велику** кількість ілюстрацій **і малюнків**, відповідних змісту **і** логіці творів; **в кінці „добро завжди перемагає зло [38, с.150].**

Казка - оповідний твір усної народної творчості про вигадані події. Роль казок у розвитку дитини велика і багатогранна.

Казкотерапія може мати пізнавальну, терапевтичну і корекційно-спрямованість. Регулярне читання казок дитині формує у дошкільника любов до читання і сприяє формуванню психологічно-здорової людини. Казка є сильним емоційним засобом, який може впливати на думки і свідомість дітей, формувати певні моральні якості, загальнолюдські цінності, навички поведінки, виховувати почуття і стосунки дошкільнят до навколишньої дійсності, збагачувати соціальний досвід вихованців. Дитяча художня література, яка володіє пізнавальним, естетичним і моральним потенціалом, є одним з найважливіших засобів морального виховання, найбільш відповідно до віку особливостям дошкільнят [29, с.20-24].

Казки в практиці дошкільної педагогіки мають багатогранний виховний вплив, який не обмежується лише моральними уроками. Вони стають засобом для формування у дитини уявлення про світ, розширюють кругозір, стимулюють допитливість і сприяють розвитку здатності до творчого мислення. Казка відкриває перед дитиною різноманітність людських характерів, мотивів, учить порівнювати, шукати причини та наслідки дій, цю речі допомагає розвивати здатність аналізувати і робити висновки.

Особливу роль казкаві грає у розвитку мовлення. Слухаючи казкові історії, діти поповнюють свій словниковий запас, вчаться будувати речення, засвоюють образні вирази і метафори. Казка стає зразком для наслідування, мотивуючи дітей переказувати її, обговорювати, придумувати нові варіанти сюжетів. У цьому процесі діти не лише повторюють знайомі мовні конструкції, а й навчаються структурувати свою мову, розповідати логічно й послідовно, що позитивно впливає на розвиток комунікативних навичок.

Крім цього, казка допомагає знизити рівень страхів і тривожності у дітей, які часто стикаються з невідомим. Завдяки казкам, в яких герої долають різні небезпеки і перемагають зло, дитина отримує приклад мужності й рішучості. Уявляючи себе на місці героя, вона поступово звикає до думки, що з труднощами можна справлятися, що багато речей не такі страшні, як здаються. Це стає основою для розвитку впевненості у собі і навички вирішення проблем.

Таким чином, казки в дошкільній педагогіці виконують комплексну виховну роль: вони формують моральні цінності, розвивають мовлення, стимулюють творче мислення та знижують емоційну напругу. Важливо, щоб всі ці процеси відбувалися природно і ненав'язливо, через яскраві образи та захопливі історії, що робить казку ідеальним інструментом виховання у дошкільному віці.

Отже, можна зробити висновок, що казки є незамінним засобом виховання і розвитку дошкільників. Вони сприяють всебічному розвитку особистості дитини, формують її моральні цінності, розвивають пізнавальні процеси, мовлення, уяву і творчі здібності. Роль вихователя полягає в умілому використанні казок для досягнення виховних цілей. Казки мають глибокий виховний потенціал і допомагають педагогам формувати моральні цінності, соціальні навички та емоційний інтелект дітей. Вони є важливим інструментом у виховній діяльності, оскільки надають дітям можливість засвоювати уроки добра і справедливості, формувати позитивні риси характеру, розвивати навички співпраці і взаємодії, готуючи їх до майбутнього життя в суспільстві. Тож казки - це не просто розповіді, а потужний інструмент для всебічного розвитку дитини. Вони сприяють не лише інтелектуальному розвитку, а й формують її моральні цінності, соціальні навички та емоційний інтелект. Використання казок у дошкільному закладі - це інвестиція в майбутнє наших дітей.

- Педагогічний вплив казкотерапії на розвиток особистості дошкільників

Казкотерапія - це не просто розвага, а потужний інструмент для всебічного розвитку дитини дошкільного віку. Вона впливає на різні аспекти особистості, сприяючи її гармонійному розвитку. Роль казок у розвитку дитини велика і багатогранна.

Казкотерапія може мати пізнавальну, терапевтичну і корекційно-спрямованість. Регулярне читання казок дитині формує у дошкільника любов до читання і сприяє формуванню психологічно-здорової людини [34, с.402-405].

Казкотерапія несе значний педагогічний вплив на розвиток особистості дошкільників, адже казка є одним із найбільш природних і зрозумілих для дітей засобів пізнання світу та себе. Завдяки казковим сюжетам і образам діти вчаться розуміти свої емоції, формувати ціннісні орієнтири, розвивати соціальні навички та набувати навичок саморегуляції. Казкотерапія також є ефективним педагогічним методом, що сприяє розвитку особистості дошкільників. Цей метод використовує казкові сюжети для м'якого і ненав'язливого впливу на емоційний, моральний та соціальний розвиток дитини, допомагає виховувати в ній позитивні риси характеру, формує важливі життєві навички і підвищує емоційну стійкість [30, с.301-309].

Основні напрями педагогічного впливу казкотерапії на дошкільників:

1. Формування емоційної стійкості. Через казкові сюжети діти вчаться розпізнавати та розуміти власні емоції, а також емоції інших людей. Це дає їм змогу краще керувати своїми почуттями, долати страхи та тривогу. Наприклад, казки, в яких герої стикаються з певними труднощами і подоланням страхів, допомагають дитині впоратися з власними емоційними проблемами, поступово формуючи впевненість у собі та психологічну стійкість.
2. Розвиток моральних цінностей. Казкотерапія дозволяє дошкільникам засвоювати важливі моральні цінності, такі як чесність, доброта, дружельюбність, співчуття та взаємодопомога. Герої казок, що долають труднощі, борються моральний вибір, стають моделями для наслідування. Діти, які співпереживають героям, вчаться відрізняти добрі вчинки від поганих, розуміють цінність взаємодопомоги та дружби.
3. Соціальна адаптація і розвиток навичок спілкування. Казкотерапія допомагає дітям краще розуміти соціальні ролі та норми поведінки. Персонажі казок часто взаємодіють один з одним, вирішують конфлікти, співпрацюють, що дає дитині можливість засвоювати моделі соціальної поведінки та краще адаптуватися до суспільства. Через обговорення казкових ситуацій діти вчаться висловлювати свої думки, слухати інших, враховувати чужу точку зору, що є важливими навичками для подальшого життя.
4. Формування позитивної самооцінки. Герої казок, які досягають успіху, а подолають труднощі, допомагають дітям повірити у власні сили. Казкотерапія дозволяє дошкільникам асоціювати себе з позитивними персонажами, що зміцнює їхню впевненість у собі, розвиває почуття гідності. Завдяки цьому діти почувають себе більш здатними долати труднощі та позитивно сприймати себе.
5. Подолання внутрішніх страхів і тривог. Часто в казках зображені ситуації, які дозволяють дитині зіткнутися зі своїми страхами у безпечному середовищі. Наприклад, казки, де герої долають страх темряви, самотності, відторгнення або страх перед невідомим, допомагають дітям впоратися зі схожими переживаннями. Діти бачать, як їхні улюблені персонажі сміливо долають труднощі, що дозволяє їм подолати власні страхи, розуміючи, що вони не самі в своїх переживаннях.
6. Розвиток творчих здібностей та уяви. Казки пробуджують фантазію і творчий потенціал дітей. Після прослуховування казки діти часто малюють героїв, вигадують власні казкові сюжети, розповідають історії. Це розвиває їхню креативність, допомагає мислити нестандартно, вчить вигадувати різні варіанти вирішення проблем. Казкотерапія стимулює уяву, що є важливим для формування інтелектуального і творчого потенціалу дитини.
7. Формування навичок вирішення проблем. Казкотерапія надає дітям можливість "тренуватися" у вирішенні проблемних ситуацій.

Казкові персонажі стикаються з різними труднощами і вчать дітей знаходити виходи з непростих обставин, аналізувати ситуації та приймати рішення. Це сприяє розвитку навичок самостійності, відповідальності та вміння мислити критично.

8. Формування вольових якостей. Через казкові сюжети діти вчаться наполегливості, терпінню і здатності долати труднощі. Герої казок, які стикаються з перешкодами і досягають мети завдяки своїй силі волі, є прекрасним прикладом для дітей. У процесі роботи з казками діти отримують позитивний досвід наполегливості, що допомагає їм розвинути такі якості, як відповідальність, цілеспрямованість і самоконтроль.

9. Інтеграція знань і розширення світогляду. Казки часто знайомлять дітей з культурними традиціями, історичними подіями, природними явищами, що розширює їхній кругозір. Через казкові сюжети дошкільники дізнаються про навколишній світ, збагачують свій досвід, отримують знання про різні аспекти життя. Це сприяє пізнавальному розвитку і формують цікавість до навчання.

10. Підтримка позитивних взаємин у групі. Казкотерапія також відіграє важливу роль у формуванні здорового клімату в групі дошкільного закладу. Казки, які пропагують доброзичливість, взаємодопомогу та толерантність, сприяють згуртуванню дітей, допомагають знизити рівень конфліктності та сприяють взаємній повазі. Діти вчаться співпрацювати, вирішувати конфлікти і ставитися до інших із розумінням.

11. Розвиток адаптивності та гнучкості мислення. Казки, особливо ті, де герої стикаються з непередбачуваними подіями та змушені знаходити нестандартні рішення, сприяють розвитку у дітей адаптивності та гнучкості мислення. У процесі обговорення казкових ситуацій педагог може пропонувати дітям обдумати інші можливі варіанти дій героїв. Це розвиває у дошкільників здатність бачити альтернативи, швидше адаптуватися до змін і легко знаходити вихід з нестандартних ситуацій.

12. Закріплення та вивчення культурних цінностей і традицій. Через народні казки діти отримують уявлення про національну культуру, традиції, звичаї та етику. Це дозволяє педагогам виховувати у дошкільників повагу до своєї культурної спадщини та формувати інтерес до традицій різних народів. Така робота не тільки розвиває почуття патріотизму, а й вчить поваги до культурного різноманіття світу, що в майбутньому сприятиме більш толерантному ставленню до інших культур.

13. Сприяння когнітивному розвитку через інтерактивне занурення в казковий сюжет. Казкотерапія стимулює когнітивний розвиток, зокрема такі навички, як запам'ятовування, увага, послідовне мислення і логіка. Діти, обговорюючи послідовність подій, аналізуючи мотиви героїв або навіть складаючи власні казки, тренують пам'ять і здатність аналізувати події. Це готує їх до більш складних інтелектуальних завдань у майбутньому.

14. Навчання конструктивного вирішення конфліктів. Багато казок містять конфліктні ситуації, які герої вирішують різними способами. Педагог може використовувати такі сюжети, щоб навчити дітей конструктивних методів вирішення конфліктів - наприклад, через діалог, пошук компромісу або взаєморозуміння. Під час казкотерапії дітям дають можливість самим придумувати рішення для подолання казкових суперечок, що поступово навчає їх використовувати подібні методи у реальному житті.

15. Підтримка ментального здоров'я через емоційне "очищення". Казкотерапія може служити способом психологічного "очищення", коли дитина через казкових героїв "проживає" власні труднощі та страхи. Це створює унікальний вихід для емоцій, особливо якщо дитина переживає труднощі, які не вміє висловити словами. Казки дозволяють дитині безпечно "вилити" свої почуття через співпереживання героям, що сприяє зниженню емоційної напруги і поліпшенню загального ментального здоров'я.

16. Формування позитивного відношення до самопізнання та самоаналізу. Під час казкотерапії діти часто ідентифікують себе з героями казок, замислюючись над їхніми діями та наслідками вчинків. Це пробуджує інтерес до самопізнання і заохочує до самоаналізу. Через обговорення ситуацій з казок діти вчаться замислюватися над тим, як вони б самі вчинили в аналогічній ситуації, що сприяє формуванню звички до рефлексії і критичного мислення.

17. Підтримка у формуванні звичок до усвідомленого вибору та прийняття рішень. Педагогічний вплив казкотерапії також проявляється у тому, що діти вчаться приймати усвідомлені рішення, беручи на себе відповідальність за свої дії. Аналізуючи вибір казкових персонажів, діти поступово засвоюють навичку зважувати альтернативи і приймати обґрунтовані рішення. Такий досвід дозволяє їм краще зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки і формує у них усвідомлений підхід до вирішення завдань.

18. Формування толерантності і поваги до відмінностей. Багато казок містять героїв із різними характерами, стилями поведінки та поглядами, що допомагає дітям приймати індивідуальність кожного і бути толерантними. Педагогічний вплив казкотерапії сприяє розвитку поваги до різноманітності та розумінню того, що всі люди унікальні і мають право на свої переконання та цінності. Таке виховання толерантності є важливим у формуванні гармонійно розвинутої особистості.

19. Підвищення мотивації до навчання та пізнання нового. Казки можуть надихати дітей на пізнання, формуючи інтерес до навчання та нових знань. Захоплюючи історії, які несуть приховані знання про світ природи, науку, традиції чи повсякденне життя, сприяють розвитку у дітей допитливості і бажання дізнаватися більше. Також у процесі казкотерапії діти отримують позитивний досвід засередження на навчальних завданнях і набувають внутрішньої мотивації до саморозвитку.

20. Формування здорових звичок через моделювання поведінки героїв. Казки часто показують персонажів, які ведуть здоровий спосіб життя, дбають про чистоту, дисципліну і гігієну, що дозволяє педагогам використовувати казкові приклади для формування у дітей здорових звичок. Обговорення побуту, звичок і розпорядку героїв казок допомагає дітям зрозуміти важливість здорового способу життя і поступово вносити ці звички у своє повсякдення.

Педагоги можуть застосовувати різні прийоми для роботи з дітьми за допомогою казкотерапії [39, с. 12-14]:

1. Обговорення сюжетів та вчинків героїв. Після прослуховування казки з дітьми проводять бесіди, де обговорюють поведінку героїв, їхній вибір, наслідки їхніх дій. Це допомагає дітям краще засвоювати моральний зміст казки та аналізувати різні моделі поведінки.

2. Рольові ігри. Діти можуть перевтілюватися в казкових персонажів, розігруючи сюжети або придумуючи продовження казки. Це дозволяє їм не лише прожити певні ситуації, а й випробувати нові моделі поведінки, відчувати себе на місці героїв.

3. Малювання та творчі завдання. Після прослуховування казки дітям пропонують намалювати героїв або улюблені сцени, що допомагає краще усвідомити та виразити свої почуття до персонажів.

4. Складання власних казок. Дітям пропонують придумати свою казкову сюжетну або змінити кінець вже відомої казки.

Це сприяє розвитку творчого мислення, фантазії, формує впевненість у своїх здібностях та дозволяє дітям відчувати себе творцями [69, с. 7-9].

Психологічний вплив казкотерапії на розвиток особистості дошкільників:

1. Формування емоційного інтелекту: Казки допомагають дітям розпізнавати свої емоції та емоції інших, виражати їх і керувати ними [60, с. 181].

2. Розвиток уяви та творчого мислення: Через казки діти навчаться фантазувати, придумувати свої історії, створювати образи [63, с. 255].

3. Зняття емоційної напруги: Казки допомагають дітям вивільнити негативні емоції, такі як страх, гнів, тривога [64, с. 64].

4. Підвищення самооцінки: Казки про героїв, які долають труднощі, допомагають дитині вірити у свої сили [66].

Соціальний вплив:

1. Розвиток комунікативних навичок: Казки вчать дітей спілкуватися, співпрацювати, вирішувати конфлікти [61, с. 150].

2. Формування соціальних норм і цінностей: Через казки діти засвоюють правила поведінки, вчать бути добрими, чуйними, справедливими [62, с. 160].

3. Розвиток емпатії: Казки допомагають дітям співпереживати іншим людям, розуміти їхні почуття [65, с. 66].

Когнітивний вплив [67, с. 97]:

1. Розвиток мовлення: Слухання казок збагачує словниковий запас, розвиває граматичну будову мовлення.

2. Стимулювання пізнавальної активності: Казки пробуджують допитливість, спонукають до запитань.

3. Розвиток логічного мислення: Аналізуючи сюжет казки, діти вчать ся встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

4. Розширення кругозору: Казки знайомлять дітей з різноманітним світом, його явищами і закономірностями.

Виховний вплив [68, с. 175]:

1. Формування моральних якостей: Казки допомагають сформувати у дітей поняття добра і зла, справедливості і несправедливості.

2. Виховання поваги до інших: Казки вчать дітей поважати старших, друзів, природу.

3. Виховання любові до рідного краю: Народні казки передають культурні цінності народу, виховують патріотичні почуття.

Метод використання казок у педагогічному процесі [70, с. 68]:

1. Читання казок: Індивідуальне і колективне читання казок.

2. Розповіді казок: Діти самі розповідають казки, переказують їх своїми словами.

3. Інсценізація казок: Драматизація казок розвиває уяву, мовлення, комунікативні навички.

4. Малювання і ліплення за мотивами казок: Візуалізація образів казок сприяє їхньому кращому запам'ятовуванню.

5. Конструювання: Створення моделей казкових будівель, предметів, персонажів.

6. Дидактичні ігри: Ігри, спрямовані на закріплення змісту казок, розвиток мовлення, мислення.

Казкотерапія - це не просто розвага, а потужний інструмент для всебічного розвитку дитини дошкільного віку. Вона впливає на різні аспекти особистості, сприяючи гармонійному розвитку [41].

Психологічний вплив [57, с. 402-405]:

1. Формування емоційного інтелекту: Казки допомагають дітям розпізнавати свої емоції та емоції інших, виражати їх і керувати ними.

2. Розвиток уяви та творчого мислення: Через казки діти навчаються фантазувати, придумувати свої історії, створювати образи.

3. Зняття емоційної напруги: Казки допомагають дітям вивільнити негативні емоції, такі як страх, гнів, тривога.

4. Підвищення самооцінки: Казки про героїв, які долають труднощі, допомагають дітям вірити у свої сили.

Соціальний вплив [58, с. 112]:

1. Розвиток комунікативних навичок: Казки вчать дітей спілкуватися, співпрацювати, вирішувати конфлікти.

2. Формування соціальних норм і цінностей: Через казки діти засвоюють правила поведінки, вчать бути добрими, чуйними, справедливими.

3. Розвиток емпатії: Казки допомагають дітям співпереживати іншим людям, розуміти їхні почуття.

Когнітивний вплив [59, с. 295-302]:

1. Розвиток мовлення: Слухання казок збагачує словниковий запас, розвиває граматичну будову мовлення.

2. Стимулювання пізнавальної активності: Казки пробуджують допитливість, спонукають до запитань.

3. Розвиток логічного мислення: Аналізуючи сюжет казки, діти вчать ся встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

4. Розширення кругозору: Казки знайомлять дітей з різноманітним світом, його явищами і закономірностями.

Виховний вплив [56, с. 293-298]:

1. Формування моральних якостей: Казки допомагають сформувати у дітей поняття добра і зла, справедливості і несправедливості.

2. Виховання поваги до інших: Казки вчать дітей поважати старших, друзів, природу.

3. Виховання любові до рідного краю: Народні казки передають культурні цінності народу, виховують патріотичні почуття.

Метод використання казок у педагогічному процесі [53, с. 264]:

1. Читання казок: Індивідуальне і колективне читання казок.

2. Розповіді казок: Діти самі розповідають казки, переказують їх своїми словами.

3. Інсценізація казок: Драматизація казок розвиває уяву, мовлення, комунікативні навички.

4. Малювання і ліплення за мотивами казок: Візуалізація образів казок сприяє їхньому кращому запам'ятовуванню.

5. Конструювання: Створення моделей казкових будівель, предметів, персонажів.

6. Дидактичні ігри: Ігри, спрямовані на закріплення змісту казок, розвиток мовлення, мислення.

Практичні методи роботи з казкотерапією в дошкільній педагогіці

1. Казковий майстерні. Вихователі організовують тематичні заняття, на яких діти створюють власні казкові світи - малюють карти, ліплять фігурки героїв, виготовляють реквізит для інсценування казки. Це дозволяє їм краще розуміти сюжет казки, вільно виражати свої почуття та переживання.

Казковий майстерня розвиває уяву, креативність і допомагає закріпити позитивні моделі поведінки [42, с. 20].

2. Інтерактивне обговорення казки. Після прослуховування казки вихователі проводять обговорення у формі інтерактивних запитань і відповідей.

Наприклад, дітям пропонують уявити себе на місці героя та обговорити, як би вони вчинили в тій чи іншій ситуації. Це сприяє розвитку критичного мислення, уміння оцінювати свої дії і вчинки інших [36, с. 84].

3. Складання альтернативних кінців казок.

Вихователі можуть пропонувати дітям придумати інший кінець казки або створити альтернативний розвиток подій. Така діяльність розвиває креативність, дозволяє дітям краще розуміти різні можливі наслідки вчинків і допомагає сформувати гнучкість мислення [44, с. 42-44].

4. Тематичні рольові ігри. Розігрування казок у формі рольових ігор дозволяє дітям на практиці опрацювати моделі поведінки, долати страхи, працювати над комунікаційними навичками. Діти можуть грати певних персонажів, розігрувати конфліктні ситуації та вчитися знаходити вихід з них.

Це сприяє розвитку емоційного інтелекту і навичок вирішення проблем [45, с. 149].

5. Візуалізація та творчість. Після казки дітям пропонується намалювати свої враження або виготовити власні "книжки казок", де вони можуть малювати сцени, додавати свої думки або пропонувати нові сюжети. Це не тільки розвиває творчі здібності, а й допомагає краще осмислити мораль казки та засвоїти уроки [46, с. 432].

6. Казковий квест. Вихователі можуть організувати казковий квест, де дітям пропонується пройти певні випробування, засновані на казкових сюжетах, щоб знайти "скарб" або досягти цілі. Це розвиває командну роботу, допомагає дітям відчути себе героями та формує мотивацію до подолання труднощів [48, с. 456].

Психолого-педагогічне значення казкотерапії в дошкільному віці

Казкотерапія є не тільки розважальним, але і глибокотерапевтичним інструментом [52, с. 128]. Вона сприяє:

1. Психологічному комфорту. Казки допомагають дітям почуватися в безпеці, оскільки вони можуть уявляти себе у світі казки, де всі проблеми мають своє рішення, а добро завжди перемагає. Це знижує рівень тривожності, створює відчуття захищеності [47, 352].
2. Покращенню емоційної грамотності. Дошкільники вчать ся розпізнавати та називати свої емоції, краще розуміти, що їх спричиняє, як їх правильно висловлювати. Це підвищує їхню емоційну грамотність і допомагає у формуванні здорового емоційного клімату в групі [49, с. 210].
3. Розвитку самосвідомості та самооцінки. Казкотерапія дозволяє дітям досліджувати свої сильні і слабкі сторони, порівнюючи себе з героями казок. Це сприяє формуванню здорової самооцінки та впевненості у власних можливостях [51, с. 192].

Казкотерапія як метод педагогічного впливу є особливим способом підтримки гармонійного розвитку особистості дитини.

Завдяки спеціально підібраним казкам і роботі з ними, вихователі можуть не лише коригувати поведінку, а й допомагати дітям усвідомлювати власні переживання та почуття. Казкотерапія надає можливість пережити складні емоції та долати труднощі у формі гри, що робить цей процес природним і менш травматичним для дитини. Вона дозволяє дітям знову й знову пережити складні ситуації у безпечному середовищі, поступово формуючи стійкість до стресів та нових життєвих ситуацій.

Одним з важливих аспектів казкотерапії є її здатність відкривати дітям доступ до багатства їхнього внутрішнього світу. Робота з казками сприяє розвитку уяви та символічного мислення, що допомагає дитині осягнути власні переживання через призму казкових образів.

Діти можуть безпосередньо асоціювати себе з героями, ставити себе на їхнє місце та переносити на них свої тригери чи бажання.

Це відкриває можливість для більш глибокого самопізнання, адже в образах казкових персонажів дитина може побачити свої сильні й слабкі сторони, краще розуміти свої страхи й бажання.

Крім того, казкотерапія сприяє розвитку відповідальності. Казкові сюжети часто змушують дітей замислитися над тим, як вчинки героїв впливають на інших, а обговорення таких ситуацій у групі допомагає дітям усвідомити, що їхні власні вчинки також мають значення для оточуючих.

Це формує відповідальність ставлення до своїх дій і слів, розвиває у дітей почуття обов'язку перед іншими, вчить співпереживанню та навчає брати до уваги потреби й почуття оточуючих.

У казкотерапії особливу увагу приділяють інсценуванню, адже в процесі гри дитина може безпосередньо "прожити" казкову ситуацію.

Інсценування дозволяє дітям буквально "встати на місце" героя, відчувити його стан, подумати, як він би вчинив. Це розвиває здатність до глибшого розуміння себе та інших, сприяє формуванню емпатії. Після таких вправ діти часто стають більш уважними до переживань оточуючих, вчать ся враховувати думки інших у реальних ситуаціях.

Казкотерапія має також значення у формуванні навичок подолання труднощів. Багато казок, що використовуються в терапії, містять складні ситуації, в яких герої знаходять різні шляхи розв'язання проблем. Діти, які бачать ці приклади, розвивають у собі готовність до подолання перешкод і віру у власні можливості. Вони вчать ся тому, що складні ситуації не є безвихідними, і це допомагає їм поступово формувати більш оптимістичний підхід до труднощів у реальному житті. У дошкільному віці це надзвичайно важливо, адже саме в цей період закладається ставлення до себе і здатність приймати виклики.

Отже, педагогічний вплив казкотерапії охоплює різні аспекти розвитку дошкільника: від емоційної стійкості та глибшого розуміння власних переживань до соціальної відповідальності та здатності справлятися з труднощами. Казкотерапія допомагає дітям усвідомити свої внутрішні ресурси, краще розуміти інших, бути впевненішими у своїх силах, що робить її надзвичайно цінним інструментом у роботі з дошкільниками.

Казкотерапія - це цілісна методика, яка забезпечує всебічний розвиток особистості дошкільника. Вона допомагає розвивати емоційну стійкість, моральні цінності, соціальні навички, творчу уяву, навички вирішення проблем і здатність до самоаналізу [54, с. 44-48].

Використовуючи казкотерапію, педагоги можуть ефективно підтримувати розвиток кожної дитини, адаптуючи цей метод до індивідуальних потреб та особливостей [55].

Отже, зазначимо, що казкотерапія - це ефективний інструмент для розвитку особистості дошкільника. Вона дозволяє вирішувати широкий спектр психологічних проблем, сприяє соціалізації, розвитку мовлення, пізнавальних процесів та творчих здібностей. Використання казок у педагогічній практиці робить процес навчання цікавим і ефективним [50, с. 138].

Також, казкотерапія - це ефективний метод педагогічного впливу на дошкільників. Вона сприяє гармонійному розвитку особистості дитини, формує її емоційну, соціальну, когнітивну і моральну сфери. Використання казок у педагогічній практиці дозволяє зрозуміти процес навчання цікавим і ефективним [56, с. 293].

Таким чином, казкотерапія виступає важливим інструментом для створення гармонійного, сприятливого середовища для розвитку дошкільників, де діти можуть не лише грати та навчатися, а й отримувати психологічну підтримку, засвоювати базові цінності та будувати позитивні моделі поведінки.

ВИСНОВКИ ДО І РОЗДІЛУ

1.1. Поняття та сутність особистості дитини дошкільного віку

У результаті дослідження поняття та сутності особистості дитини дошкільного віку можна зробити висновок, що в цей період відбувається активний розвиток базових якостей і цінностей, які закладають основу особистості. Самосвідомість, соціальні навички, емоційна чутливість та моральні орієнтири починають формуватися в ранньому дитинстві та значною мірою визначають подальший розвиток дитини. Розуміння особливостей цього вікового етапу є надзвичайно важливим для застосування казкотерапії як педагогічного засобу, оскільки він дозволяє враховувати індивідуальні потреби та психологічні особливості дитини.

Також, дослідження сутності особистості дитини дошкільного віку підкреслює, що в цей період відбувається активне становлення її соціальної, емоційної та моральної сфер. Діти починають усвідомлювати себе як окрему особистість, розвивають перші форми самоконтролю, навчаються відчувати та виражати емоції, а також розуміти свої соціальні ролі в колективі. Цей етап є вирішальним для формування самооцінки, емпатії та ціннісних орієнтирів. Казкотерапія як метод впливу базується на цих особливостях, сприяючи гармонійному розвитку дошкільника і підтримуючи його в процесі самопізнання.

Отже, з першого підрозділу можна визначити, що особистість дитини дошкільного віку - це динамічна система, що постійно розвивається і формується під впливом навколишнього середовища. Вона характеризується активністю, допитливістю, емоційністю та інтенсивним процесом соціалізації. Саме в дошкільному віці закладаються основи особистості, формуються її основні риси і якості.

1.2. Поняття та змістовне наповнення казки та казкотерапії

З другого підрозділу можемо зробити такий висновок, що казка - це унікальний жанр фольклору, що несе в собі глибокий психологічний зміст і виконує важливі виховні функції. А казкотерапія - це психотерапевтичний метод, який використовує казки для вирішення психологічних проблем, розвитку особистості та досягнення гармонії.

Змістовне наповнення казки та казкотерапії зумовлює ефективність цих засобів у педагогіці дошкільного віку. Казка, завдяки своїй символічній і метафоричній природі, стає "дзеркалом" для дитини, через яке вона може безпечно досліджувати світ емоцій, зокрема свої страхи, сумніви, бажання і мрії. Казкотерапія використовує сюжетні ходи, метафори і образи, які "перекладають" важливі життєві уроки на мову, зрозумілу для дитини. Через гру з казковими елементами дитина вчиться розуміти причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати поведінку персонажів і робити власні висновки. Завдяки цьому казкотерапія стає ефективним засобом для зміцнення внутрішніх ресурсів дитини та її соціального становлення.

Аналіз поняття та змістовного наповнення казки і казкотерапії показав, що казка є не лише жанром народної творчості, але й потужним педагогічним інструментом. Її символи, фантастичні елементи та емоційно насичені сюжети роблять казку доступним та ефективним засобом для передачі моральних і соціальних уроків. У свою чергу, казкотерапія використовує особливості казки для м'якого та ненав'язливого педагогічного впливу, що сприяє емоційному розвитку, підвищенню самооцінки, розвитку соціальних навичок і здатності до саморефлексії. Таким чином, казкотерапія відкриває широкі можливості для всебічного розвитку дошкільника.

Казки та казкотерапія тісно пов'язані між собою, оскільки казка є інструментом для психотерапевтичної роботи.

1.3. Значення та виховна роль казок в практиці дошкільної педагогіки

У третьому підрозділі ми з'ясували, що казки виконують важливу виховну роль у дошкільній педагогіці. Вони стають інструментом для формування у дітей базових моральних цінностей, таких як чесність, співчуття, доброта і сміливість. Казки також допомагають дітям зрозуміти, що добро завжди перемагає зло, а правильно обрані життєві орієнтири ведуть до щасливого завершення. У практиці дошкільної освіти казки сприяють розвитку емоційної стабільності та соціальної адаптації дітей, що є основою для їхнього подальшого успішного інтеграції в суспільство.

Казки займають важливе місце у вихованні дошкільників, виконуючи функцію морального наставника. Через знайомі сюжети, героїв та ситуації казки пропонують дітям прості й зрозумілі моделі поведінки, які вони можуть перенести у власне життя. Виховна роль казок проявляється у формуванні їхніх моральних орієнтирів: діти вчаться оцінювати вчинки, розрізняти добро і зло, розуміти важливість таких цінностей, як доброта, чесність, сміливість та взаємодопомога. Крім того, казки допомагають дітям знизити тривожність і страхи, створюючи для них уявний світ, у якому вони почуваються безпечно. У контексті дошкільної педагогіки казки стають незамінним інструментом для адаптації дітей до норм і правил суспільного життя.

Також, ми прийшли до висновку, що казки відіграють важливу роль у розвитку особистості дитини дошкільного віку. Вони сприяють:

1. Всебічному розвитку: розвитку мовлення, пізнавальних процесів, уяви, творчості, емоційного інтелекту.
2. Соціалізації: формуванню соціальних навичок, розумінню соціальних ролей, розвитку емпатії.
3. Моральному вихованню: формуванню моральних цінностей, розвитку почуття справедливості, доброти, відповідальності.
4. Пізнанню світу: розширенню кругозору, задоволенню пізнавальної потреби.

1.4. Педагогічний вплив казкотерапії на розвиток особистості дошкільників

Вивчення педагогічного впливу казкотерапії на розвиток особистості дошкільників показало, що цей метод є ефективним засобом для гармонійного формування особистісних якостей дитини. Казкотерапія сприяє розвитку емоційної грамотності, вмінню самовиражатися, соціальної адаптації, творчому мисленню та формуванню здорової самооцінки. Завдяки інтерактивному характеру казкотерапії діти отримують можливість безпечно "проживати" свої страхи, конфлікти та внутрішні переживання, що сприяє емоційній стабільності та моральному зростанню. У цілому, казкотерапія виступає як цілісний підхід до виховання дошкільника, підтримуючий його психоемоційний розвиток та соціальне становлення.

Педагогічний вплив казкотерапії на розвиток дошкільників полягає в тому, що цей метод гармонійно поєднує елементи навчання, виховання та психологічної підтримки. Через казкотерапію діти вчаться розуміти свої емоції та емоції інших, розвивають впевненість у собі, соціальні та комунікативні навички. Заняття казкотерапією дозволяють дітям приміряти на себе різні ролі, оцінювати власні сили, долати страхи й тривоги.

Такий підхід не лише допомагає дітям будувати стосунки з оточенням, але й розвиває їхню креативність, самостійність і здатність приймати рішення.

Казкотерапія сприяє створенню здорової самооцінки, навчає дітей бачити й використовувати свої сильні сторони, що є важливим для їхнього подальшого розвитку.

Казкотерапія має значний педагогічний потенціал. Вона дозволяє:

1. Вирішувати психологічні проблеми: подолати страхи, розвинути самооцінку, адаптуватися до нових ситуацій.
2. Розвивати соціальні навички: вчитися спілкуватися, співпрацювати, вирішувати конфлікти.
3. Стимулювати пізнавальну активність: розвивати уяву, логічне мислення, пам'ять.
4. Формувати моральні якості: виховувати доброту, справедливість, толерантність.

Отже, казкотерапія є багатofункціональним педагогічним інструментом, який впливає на розвиток особистості дошкільника з багатьох сторін. Вона розвиває у дітей здатність до адаптації, критичне мислення, соціальні навички, толерантність, емоційну стійкість та підтримує розвиток позитивних життєвих установок і мотивації до навчання. Завдяки глибокому та різнобічному педагогічному впливу казкотерапія є цінним методом виховання, який готує дитину до успішної адаптації в соціальному середовищі та формування зрілої і самодостатньої особистості.

Загальний висновок:

Розділ I окреслив теоретичні основи, що підтверджують доцільність і значимість казкотерапії як педагогічного методу для розвитку особистості дошкільників. Казкотерапія допомагає створити умови, у яких дитина почувається безпечно, а це дозволяє ефективніше розвивати її моральні, соціальні та емоційні якості. Казка не лише виховує, а й розвиває самосвідомість, розширює уявлення про світ, стимулює до рефлексії та самопізнання, стаючи потужним інструментом впливу на особистість дитини в дошкільному віці.

Казки та казкотерапія є потужними інструментами для розвитку особистості дитини дошкільного віку. Вони сприяють не лише інтелектуальному, а й емоційному, соціальному та моральному розвитку дитини.

Зв'язок між розділами:

Всі розділи першого блоку логічно пов'язані між собою. Розуміння особливостей розвитку дитини дошкільного віку (розділ 1.1) дозволяє ефективно використовувати казки та казкотерапію для досягнення певних педагогічних цілей (розділи 1.2-1.4).

РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВПЛИВУ КАЗКОТЕРАПІЇ НА ОСОБИСТІСТЬ ДОШКІЛЬНИКІВ

2.1. Дослідження впливу казкотерапії на особистість дошкільників

Казкотерапія є одним із найважливіших методів виховного впливу на дітей дошкільного віку. Через казкові сюжети та образи вона створює терапевтичний простір, де дитина може безпечно досліджувати власні емоції, розвивати моральні уявлення і покращувати навички соціальної взаємодії. У цьому підрозділі розглядається, як казкотерапія впливає на різні аспекти особистості дошкільника, включаючи його емоційну сферу, морально-етичний розвиток і соціальні навички.

Мета дослідження:

Визначити ефективність використання казкотерапії для розвитку особистості дошкільників, зокрема, її вплив на емоційний, соціальний, когнітивний та моральний розвиток дітей.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні основи казкотерапії та її застосування в дошкільній педагогіці.
2. Розробити та провести експериментальне дослідження з використанням методів казкотерапії.
3. Порівняти показники розвитку дошкільників експериментальної та контрольної груп.
4. Виявити динаміку змін у розвитку дітей експериментальної групи в процесі проведення казкотерапевтичних занять.
5. Оцінити ефективність різних методів і прийомів казкотерапії.

Гіпотези дослідження:

1. Використання казкотерапії позитивно впливає на емоційний, соціальний, когнітивний та моральний розвиток дошкільників.
2. Діти експериментальної групи, які систематично брали участь у казкотерапевтичних заняттях, демонструватимуть більш високі показники розвитку порівняно з дітьми контрольної групи.
3. Різні методи і прийоми казкотерапії мають різну ефективність залежно від вікових особливостей дітей та цілей, що ставляться перед заняттями.

Об'єкт дослідження:

Процес розвитку особистості дошкільників.

Предмет дослідження:

Ефективність впливу казкотерапії на розвиток особистості дошкільників.

Методи дослідження:

1. Теоретичні методи: аналіз наукової літератури, узагальнення педагогічного досвіду.
2. Емпіричні методи:

- Спостереження за поведінкою дітей.
- Бесіди з дітьми, вихователями та батьками.
- Аналіз дитячих малюнків, аплікацій, ліплення.
- Психологічні тести (наприклад, тести на рівень розвитку мовлення, уяви, емоційного інтелекту).
- Експериментальні методи (порівняльний аналіз результатів до і після проведення експерименту).

Етапи дослідження:

1. Підготовчий етап:

- Вибір досліджуваної групи дітей.
- Розробка концепту інсценізації казки Василя Сухомлинського «Як котові соромно стало» [ДОДАТОК 1]
- Підбір методичного забезпечення.

2. Основний етап:

- Проведення експериментального заняття.

3. Заключний етап:

- Аналіз результатів дослідження.
- Формулювання висновків.

Очікувані результати:

1. Будуть отримані науково обґрунтовані дані про ефективність використання казкотерапії в дошкільній педагогіці.
2. Будуть розроблені рекомендації щодо використання казкотерапії для розвитку особистості дошкільників.
3. Будуть створені методичні матеріали для проведення казкотерапевтичних занять.

Практична значущість дослідження:

Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення програм дошкільної освіти, підготовки педагогічних кадрів, а також для розробки нових методик розвитку особистості дошкільників.

2.2. Методика роботи з казкою у закладі дошкільної освіти Казки допомагають дітям через наочно - образне та наочно - дієве осягнення відносин персонажів пізнавати навколишній світ, цінності суспільства, норми поведінки.

Проживання казкової ситуації дозволяє дошкільнику розпізнати і позначити власні переживання і власні психічні процеси, зрозуміти їх зміст і важливість кожного з них. Мета казкаря - «виховати в дитині людяність - цю чудову здатність людини хвилюватися чужим нещастям, радіти радощів іншого, переживати чужу долю, як свою» [43, с.158].

У поведінці казкових героїв в дитині диференціює добро та зло, працьовитість та лінь, хоробрість та страх. Діти симпатизують позитивним героям, яким властива справедливість та доброта, хвилюються під час напружених моментів, радіють позитивному завершенню історії.

Мистецтво розповідання казки повинен володіти кожен вихователь, оскільки важливо правильно та ефективно донести до дитини суть казкового тексту. Швидкість розгортання подій в казках чудово поєднується з повторюваністю. Мова казок відрізняється мальовничістю: в ній присутні порівняння, епітети, пісні, ритмічні повторення, діалоги, які сприяють запам'ятовуванню та емоційному сприйняттю дошкільника.

Також, слід зазначити яскравий виражений дидактичний характер та виховний потенціал казок. Всі казки повчальні, як правило, вони стверджують певну моральну істину. До дидактичних казок можна віднести як народні, так і авторські казки. Технологія використання казки у вихованні дитини та порядок роботи вихователя під час казкотерапії тісно між собою пов'язані.

Доцільним під час роботи з дошкільнятами є наступний алгоритм роботи з казкою: 1. Прочитання казки і її аналіз разом з дітьми.

2. Формулювання цілей подальшої роботи з дітьми.

3. Поетапне планування роботи.

4. Підсумок роботи з дидактичною казкою в формі виставок виробів, малюнків, результатів власного письменництва, показу вистав та

Методика роботи з казкою у дошкільній освіті спрямована на розвиток емоційної, соціальної та моральної сфер особистості дитини. Казки допомагають дітям виявляти емоції, збагачувати словниковий запас, розуміти основні життєві цінності, а також розвивати уяву і творче мислення. У процесі роботи з казкою педагоги використовують низку методів і прийомів, які дозволяють зробити казкотерапію максимально ефективною і захоплюючою для дошкільників.

Основні етапи роботи з казкою у дошкільній освіті

Методика роботи з казкою зазвичай складається з кількох послідовних етапів, що дозволяють дітям поступово зануритися у світ казки, засвоїти її мораль та практично застосувати отримані знання.

1. Підготовчий етап

На підготовчому етапі вихователь створює емоційно сприятливу атмосферу, налаштовує дітей на сприйняття казкового сюжету та забезпечує комфортне середовище для подальшої взаємодії.

1. Вибір казки. Педагог обирає казку, що відповідає віковим особливостям дітей та їхнім інтересам. Казка повинна мати позитивний виховний зміст, а її сюжет має бути захоплюючим і доступним для розуміння.

2. Попереднє обговорення. Педагог може зацікавити дітей, розповівши трохи про героїв або запитавши їх, що вони знають про сюжет. Це налаштовує дітей на активне слухання.

3. Створення атмосфери. Часто вихователі використовують додаткові елементи (музику, світло, казкові атрибути), щоб зробити процес сприйняття казки ще більш захоплюючим і занурити дітей у світ казкових пригод.

2. Етап розповіді про казку

Цей етап є ключовим, оскільки саме тут діти безпосередньо знайомляться із сюжетом казки та її персонажами. Важливо, щоб вихователь вів розповідь виразно, інтонаційно виділяючи емоційні моменти і підкреслюючи головні події.

1. Читання або розповідь казки. Вихователь може читати казку або розповідати її, приділяючи увагу емоційному вираженню персонажів і зосереджуючись на головних моментах.

2. Використання театральних прийомів. Для більшого залучення дітей до сюжету вихователь може використовувати ляльковий театр, тіньові фігурки або костюми, що робить казку "живою" і ближчою до дитячого сприйняття.

3. Активне залучення дітей. Дітей можна залучати до процесу читання, наприклад, запитувати їх про те, що відбувається з героями або чому персонажі чинять так чи інакше. Це дозволяє їм краще розуміти мотивацію героїв і засвоювати сюжет.

3. Обговорення казки

Після прочитання казки педагог організовує обговорення, спрямоване на осмислення сюжету і моральних аспектів. Це важливий етап, на якому діти вчаться аналізувати поведінку героїв і розмірковувати над значенням певних подій.

1. Запитання про сюжет. Педагог задає дітям запитання для обговорення сюжету і мотивів героїв. Наприклад, "Чому герой вчинив так?", "Як би ви вчинили на його місці?" Це допомагає дітям краще розуміти казкові події.

2. Обговорення почуттів героїв. Вихователь допомагає дітям уявити, що відчувають персонажі, та висловити свої емоції. Це сприяє розвитку емпатії і вміння співпереживати.

3. Висновки і мораль казки. Педагог разом з дітьми підбиває підсумки і робить висновки з казки. Діти можуть обговорити, що хорошого вони взяли з історії, як це можна застосувати у їхньому житті.

4. Творчі завдання на основі казки

Творча діяльність дозволяє дітям "прожити" казку ще раз, виразити свої емоції та закріпити отримані знання через креативну діяльність.

1. Малювання ілюстрацій. Дітям пропонують намалювати сцену з казки або вигадати новий образ героя. Це розвиває фантазію, а також допомагає дітям глибше усвідомити казковий сюжет.

2. Рольові ігри та інсценування. Діти переілюструють в персонажів казки і розігрують сюжети, що дає їм можливість "прожити" казкові ситуації, краще розуміти вчинки героїв і спробувати нові моделі поведінки.

3. Складання продовження казки. Педагог може запропонувати дітям придумати, що сталося з героями після завершення казки, або скласти іншукінцівку. Це стимулює розвиток уяви і вміння мислити творчо.

5. Рефлексія та практичне застосування казкових уроків

Рефлексія допомагає дітям усвідомити зв'язок між казковими подіями і реальним життям, а також знаходити способи застосування здобутих знань.

1. Обговорення можливого застосування уроків казки. Вихователь може запитати дітей, де в їхньому житті може статися подібна ситуація і як вони можуть використовувати досвід героїв.

2. Робота над реальними ситуаціями. Педагог може звертатися до казкових прикладів у повсякденних ситуаціях, допомагаючи дітям справлятися з труднощами. Наприклад, у випадках конфліктів можна нагадати про взаємодопомогу і доброзичливість, які були в казці.

Використання казкотерапевтичних прийомів у методиці роботи з казкою

Для поглиблення терапевтичного ефекту в методиці роботи з казкою у дошкільних закладах можна використовувати такі прийоми:

1. Персоніфікація емоцій. Дітей можна просити уявити, як виглядають їхні емоції (страх, радість) і створювати образи цих почуттів через малюнки або ліплення.

2. Візуалізація подолання страху. Дітям пропонують уявити себе на місці героя, який долає труднощі, і малювати або описувати, як вони уявляють перемогу над своїм страхом.

3. Використання казкових атрибутів. Ляльки, іграшки та костюми дозволяють дітям краще зануритися у світ казки і прожити ситуації разом з героями, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

Використання дидактичної казки в процесі розвитку дітей дошкільного віку має супроводжуватися яскравим наочним матеріалом, який виконує ряд важливих функцій: - принцип доступності матеріалу (слуховий, візуальний канал сприйняття); - можливість організації самостійної роботи дітей, що розширює можливості вихователя для реалізації освітніх, виховних і розвивальних цілей; - наочний матеріал для дидактичних казок може бути двох видів: демонстраційний (великий) - для показу дітям (аудіо, відео) і роздатковий (дрібний) - яким діти користуються, сидячи за столом і виконуючи дидактичні завдання (ляльки, картки із зображенням героїв казки та ін.).

Логічно, що для виховання дитини **недостатньо просто розповісти історію з цікавим сюжетом, необхідно зробити разом певний висновок, задати питання, яке б підштовхнуло слухача до роздумів про життя. Саме такі історії є особливо цінними, терапевтичними.**

Важливо задіяти дитину в процесі осмислення казки, зацікавити її **та спрямувати на обдумування.**

Однак, для сучасної дитини недостатньо прочитати текст казки, обговорити сюжет, розглянути атрибути та розфарбувати зображення героїв. Дошкільники

наш час потребує осмислення казки спільно з дорослим, пошуку прихованого змісту та життєвих уроків. Дитина накопичує в підсвідомості під час осмислення казки власні установки про свої дії в тій чи іншій ситуації. Якщо з дошкільником міркувати над кожною прочитаною казкою, то знання, зашифровані в них, будуть знаходитися не в пасиві, а в активі, не в підсвідомості, а усвідомості. Тим самим вдасться підготувати дитину до життя, сформувати найважливіші цінності.

Отже, доцільним під час роботи з дошкільнятами є наступний алгоритм роботи з казкою: прочитання казки і її аналіз разом з дітьми, формулювання цілей подальшої роботи з дітьми, поетапне планування роботи, підсумок роботи з дидактичною казкою. Принципи роботи з казками та використання казокотерапії у ЗДО, як засобу розвитку особистості: **принцип усвідомленості, принцип множинності, принцип зв'язків з реальністю.** Мистецтвом розповідання казки повинен володіти кожен вихователь, оскільки важливо **правильно та ефективно донести до дитини суть казкового тексту.** Використання дидактичної казки в процесі розвитку дітей дошкільного віку має супроводжуватися як скремиваючим матеріалом, який виконує ряд важливих функцій: принцип доступності матеріалу; можливість організації самостійної роботи дітей, що розширює можливості вихователя для реалізації освітніх, виховних і розвивальних цілей; наочний матеріал для дидактичних казок може бути двох видів: демонстраційний і роздатковий.

2.3. Аналіз результатів спостереження за розвитком особистості дошкільників засобами казокотерапії

Здійснено аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, виникла потреба визначення стану проблеми формування загальнолюдських цінностей у дітей дошкільного віку засобами казокотерапії.

Метою педагогічного експерименту є визначення рівня сформованості загальнолюдських цінностей у дітей дошкільного віку засобами казокотерапії.

Експеримент було проведено на базі закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №72 «Гномик» у м. Кропивницький.

Експериментальну та контрольну групи (по 5 осіб) склали діти старшого дошкільного віку.

Після проведення заняття з використанням казки «Як котів соромно стало» важливо провести детальний аналіз отриманих результатів. Це дозволить оцінити ефективність застосованих методів, виявити динаміку розвитку дітей та внести корективи у подальшу роботу.

Аспекти аналізу:

1. Емоційний розвиток:

- Зміни в вираженні емоцій: діти стали більш відкритими, навчилися виражати свої почуття словами.
- Розвиток емпатії: діти навчилися співпереживати героям казок, іншим дітям та собі у певних ситуаціях з життя.
- Зниження рівня тривожності та агресії.

2. Соціальний розвиток:

- Зміни у взаємодії з однолітками: діти стали більш товариськими, вмійуть вирішувати конфліктні ситуації.
- Розвиток комунікативних навичок: діти висловлюють свої думки, слухають інших.
- Формування почуття колективізму.

3. Когнітивний розвиток:

- Збільшення словникового запасу.
- Розвиток уяви та творчого мислення.
- Покращення пам'яті та уваги.
- Розвиток логічного мислення.

4. Моральний розвиток:

- Формування моральних норм і цінностей.
- Розвиток почуття відповідальності за свої вчинки.
- Зростання самооцінки.

5. Методи зборуданих:

6. Спостереження: Систематичне спостереження за поведінкою дітей під час занять та в ігровій діяльності.

7. Бесіди: Індивідуальні та групові бесіди з дітьми та вихователями досліджуваної групи.

8. Аналіз дитячих робіт: Малюнки, ліплення, аплікації.

9. Порівняльний аналіз: Порівняння результатів до і після проведення казокотерапевтичних занять.

Мета: Оцінити ефективність використання казокотерапії на прикладі казки "Як котів соромно стало" та виявити зміни в розвитку дошкільників після проведених занять.

Методи аналізу:

1. Спостереження: Порівняти поведінку дітей під час гри, взаємодію з однолітками до і після занять. Звернути увагу на зміни в емоційному стані, активності, вмінні співпрацювати.

2. Аналіз дитячих робіт: Порівняти малюнки, ліплення до і після занять. Звернути увагу на зміни в тематиці робіт, використанні кольорів, деталей.

3. Бесіди: Провести індивідуальні та групові бесіди з дітьми, задаючи питання про їхнє відчуття, розуміння казки, зміни в поведінці.

4. Порівняльний аналіз: Порівнюємо результати, отримані до і після проведення занять, за допомогою таблиць [ДОДАТОК 2]

Ефективність казокотерапії оцінюється шляхом порівняння результатів, отриманих до і після проведення занять. Якщо спостерігається позитивна динаміка у розвитку дітей, то можна зробити висновок про ефективність застосованих методів.

Отже, у межах експериментального дослідження нами було використано педагогічне спостереження за дітьми та їхню взаємодію з однолітками та дорослими.

Показники для аналізу:

Аспект розвитку Показники для аналізу

Емоційний розвиток Вираження почуттів, співпереживання, рівень тривожності

Соціальний розвиток Взаємодія з однолітками, комунікативні навички, вміння вирішувати конфлікти

Когнітивний розвиток Словниковий запас, увага, пам'ять, логічне мислення

Моральний розвиток Почуття відповідальності, справедливості, доброти

У процесі експерименту було використано заняття з використанням казокотерапії та інсценування матеріалу казокотерапії (Додаток А), під час та після якого було здійснено спостереження за дітьми і їхніми проявами у взаємодії з дорослими і однолітками.

Результати діагностики спостереження за дітьми і їхніми проявами в різних ситуаціях показують, що більша частина дітей як в контрольній, так в експериментальній групі, виявляють середній рівень взаємодії з дорослими та однолітками. Ці діти використовують в поведінці знання про

нормиввічливості (вітається, прощається, дякує, вибачається) за допомогоюабоагадування дорослих, або в результатівирішенняконфліктурідкообходяться без допомоги. Лише 1 дитина в контрольній і 2 дитини в експериментальнійгрупам показали високійрівень. Цідітисамостійновикористовуютьввічливі форми мовлення, можутьвирішитиконфліктнуситуаціятапроявитиспівчуття без допомогидорослого.

Основнірезультати та їхобговорення

1. Впливказкотерапії на емоційнийрозвиток

Результати показали, щоказкотерапія позитивно впливає на емоційний стан дошкільників. Діти стали більшвідкритими у вираженнісвоїхпочуттів, покращиласяздатністьрозпізнавати та вербалізуватиемоції. Вихователівідзначали, щодіти почали кращеконтролюватинегативніемоції, зокрема страх та тривогу. Наприклад, казки, де героїдолаютьтруднощі та отримуютьдопомогу, дозволяли дітямпереноситиціпереживання на себе, щосприялоїхньомуемоційномузаспокоєнню та зміцненнювпевненості в собі.

2. Вплив на соціальнуадаптацію та комунікаційнінавички

Казкотерапіядопомоглапокращитисоціальнінавичкидошкільників. Під час занять діти активно обговорюваливчинкигероїв, вчилисяслухатиоднотіків, дотримуватись правил поведінки, працювати в команді. Спостереження показали, щопісляказкотерапіїдіти стали більштерплячими та схильними до співпраці. У групізменшиласькількістьконфліктів, діти почали частішендавати один одному допомогу і підтримку, зокрема при вирішеннізавданьпід час ігор.

3. Виховнийвплив на морально-етичнийрозвиток

Казкотерапія показала значнийвиховнийпотенціал у формуванніморальнихцінностей. Після занять дітичастіше почали обговорюватипоняттядоброти, чесності, справедливості, а такожвиявлялицікавість до етичнихпитань. Казки, якірозповідали про сміливих, чесних та добрихгероїв, сприялиформуванню у дітей позитивного ставлення до цихцінностей і стали для них взірцем для наслідування.

Вихователізауважували, щодіти ставали більшшуважними до почуттівінших, легшерозуміли, коли одностітокзасмученийабопотребуєпідтримки.

Висновки

Дослідження показало, щоказкотерапія є ефективнимзасобом у розвиткуособистіснихякостейдошкільників. Вона допомагаєїмкращерозумітивласніемоції, будуватипозитивнізв'язки з іншимідітьми та розвиваєморальніорієнтири. Казки, яківикористовуютьсяпід час занять, слугуютьінструментом для подоланняемоційнихтруднощів, зменшеннятривожності і формування позитивного емоційного фону.

Таким чином, дослідженняпідтверджує, щоказкотерапіяможе стати важливимінструментом у вихованнігармонійнорозвиненоїособистості, підготовленої до подальшихетапівсоціалізації та навчання. Завдякицьому методу дітимаютьможливість у безпечномусередовищіпереживати та вирішувативажливіпитання, з якими вони стикаються у житті, отримуючинеобхіднийемоційнийдосвід і моральніорієнтири для свогорозвитку.

ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ

У другому розділі було розглянуто та проаналізовано ефективність казкотерапії як педагогічного методу розвитку особистості дошкільників. Дослідження підтвердило, що казкотерапія є цінним інструментом, який позитивно впливає на емоційний, соціальний та моральний розвиток дітей, а також сприяє формуванню гармонійної та емоційно стійкої особистості. Казкотерапія допомагає дітям не лише зрозуміти власні емоції, але й розвинути емпатію, навички спілкування та моральні цінності, необхідні для подальшого життя в суспільстві.

Висновки до підрозділу 2.1: Дослідження впливу казкотерапії на особистість дошкільників

Дослідження впливу казкотерапії на особистість дошкільників показало, що цей метод є ефективним засобом для гармонійного розвитку дитини. Було виявлено, що казкотерапія сприяє покращенню емоційного стану дітей, зниженню тривожності, розвитку емпатії та соціальних навичок. Вплив казок на моральне становлення дітей проявляється у формуванні у них базових цінностей, таких як доброта, чесність, справедливість і взаємодопомога. Участь у казкотерапевтичних заняттях допомагає дітям краще адаптуватися до соціального середовища та сприяє їхньому емоційному зростанню, закладаючи основи для подальшого розвитку самосвідомості та позитивного ставлення до себе.

Висновки до підрозділу 2.2: Методика роботи з казкою у закладі дошкільної освіти

Методика роботи з казкою у закладі дошкільної освіти довела свою ефективність як форма виховання та розвитку особистості дитини. Етапи роботи з казкою - підготовчий, етап розповіді, обговорення, творчі завдання та рефлексія - дозволяють дітям не лише емоційно зануритися в сюжет, але й усвідомити цінності та моделі поведінки, представлені в казках. Використання різноманітних прийомів, таких як рольові ігри, малювання та інсценування, сприяє розвитку творчих здібностей, вміння співпереживати та ефективній комунікації. Завдяки обговоренню казок і виконанню творчих завдань діти закріплюють моральні та емоційні уроки, щосприяє формуванню позитивних рис характеру.

Висновки до підрозділу 2.3: Аналіз результатів спостереження за розвитком особистості дошкільників засобами казкотерапії

Аналіз результатів спостережень показав, що казкотерапія справляє позитивний вплив на розвиток особистості дошкільників, зокрема на емоційну стійкість, соціальні навички та моральні орієнтири. Казкотерапевтичні заняття допомогли знизити рівень тривожності, розвинути емпатію, покращити комунікативні навички та знизити конфліктність у групі. Діти стали більш відкритими до взаємодії, виявляли бажання допомагати один одному і проявляли терпимість до оточуючих. Крім того, спостереження за дітьми показали підвищення рівня самооцінки та здатності до саморефлексії, щосвідчить про формування у них здорового емоційного та морального фундаменту.

Загальний висновок до РОЗДІЛУ II

Проведене дослідження підтвердило, що казкотерапія є дієвим методом для всебічного розвитку особистості дошкільника. Завдяки структурованій методиці роботи з казкою, яка включає різні форми творчої діяльності, спілкування та обговорення моральних аспектів, діти розвивають емоційну грамотність, соціальні компетенції та моральну свідомість. Казкотерапія допомагає створити у дитячому садку атмосферу довіри та підтримки, сприяє зниженню конфліктів і формуванню емоційно стабільної, соціально адаптованої та морально свідомої особистості. Ці результати свідчать про важливість включення казкотерапії у програму дошкільного виховання як інструменту, щодопомагає дітям здобути життєво важливі навички та моральні орієнтири.

ВИСНОВКИ

Проведені дослідження підтверджують, що казкотерапія є потужним і ефективним засобом для всебічного розвитку особистості дошкільників, а також має значний педагогічний і психологічний потенціал. Розглянувши теоретичні основи казкотерапії та здійснивши аналіз її впливу на емоційний, соціальний і моральний розвиток дітей, можна зробити висновок, що цей метод має важливе значення для формування гармонійної, впевненої у собі та емоційно стійкої особистості дитини.

У першому розділі роботи визначено ключові етапи становлення особистості дошкільника, його індивідуальні особливості, потреби та перші уявлення про себе й соціальне середовище. Зокрема, зазначено, що саме у цей період формуються базові моральні цінності, соціальні навички та емоційна чутливість, які стануть основою для подальшого життя дитини в суспільстві. Казкотерапія, як показало дослідження, є одним з методів, що може ефективно підтримати розвиток цих якостей, враховуючи психологічні та вікові особливості дитини. Завдяки казці, яка містить зрозумілі символічні образи та захоплюючі сюжети, діти здобувають цінний досвід, вчать розпізнавати емоції, співчувати та правильно оцінювати поведінку як власну, так і інших.

Особливу увагу у роботі приділено змістовному наповненню казки та методам її використання у виховному процесі. Було виявлено, що казкотерапія, як практичний метод, не тільки сприяє формуванню моральних орієнтирів та емоційної грамотності, але й допомагає дітям долати тривожність, страхи, розвиває впевненість у собі та соціальні навички. У процесі казкотерапевтичних занять діти засвоюють такі цінності, як доброта, чесність, відповідальність, а також вчать працювати у команді, що є важливим для їхнього майбутнього особистісного розвитку.

Практичний розділ дослідження показав, що систематична робота з казками, яка включає обговорення сюжетів, творчі завдання, інсценування та рольові ігри, позитивно впливає на психологічний стан дітей та формує у них навички, необхідні для подальшої соціалізації.

Проведені спостереження показали, що діти стають більш відкритими, впевненими, емпатичними та менш схильними до конфліктних ситуацій.

Після серії казкотерапевтичних занять вони демонструють кращу здатність контролювати свої емоції, виражати почуття та вирішувати складні ситуації у взаємодії з однолітками. Такі зміни підтверджують доцільність використання казкотерапії як складової педагогічного процесу у закладах дошкільної освіти.

Отже, результати дипломної роботи свідчать, що казкотерапія є ефективним інструментом для розвитку емоційної, соціальної та моральної сфер особистості дошкільника. Її включення у виховний процес дозволяє вихователям не лише передати дітям важливі життєві цінності, але й створити комфортне середовище, де діти можуть досліджувати свій внутрішній світ, краще розуміти інших і вчитися спільній діяльності.

Ці підвищує якість навчально-виховного процесу і створює передумови для розвитку гармонійно розвиненої, відповідальної та соціально адаптованої особистості, готової до подальшого життя у суспільстві.